

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Michal Rojíček

Trestněprávní odpovědnost ve sportu

Diplomová práce

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Trestněprávní odpovědnost ve sportu* vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne

Michal Rojíček

Poděkování

Za odborné vedení, konzultace, rady a věcné připomínky k obsahu této práce děkuji panu doc. JUDr. Filipu Ščerbovi, Ph.D.

Obsah práce

1. Úvod	5
2. Definice a charakterizace sportu.....	6
2.1. Charakteristické rysy sportu	6
2.2. Rozdělení jednotlivých sportovních činností.....	7
3. Vztah sportu a (trestního) práva	9
3.1. Obecně	9
3.2. Sport a trestní právo	11
4. Trestněprávní odpovědnost za sportovní úrazy obecně.....	15
4.1. Trestní právo jako prostředek <i>ultima ratio</i>	16
4.2. Sportovní pravidla a trestní odpovědnost	17
4.3. Teorie trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy	20
4.4. Pojem herní kultury	25
5. Posuzování trestněprávní odpovědnosti sportovců v Česku.....	29
5.1. Zavinění	29
5.2. Některá specifika nedbalostního zavinění	32
5.3. Je nepřímý úmysl ve sportu trestuhodný?.....	37
5.4. Okolnosti vylučující protiprávnost	39
5.5. Případ SK Slavia Praha vs. Rangers FC	47
5.6. Jak na trestní odpovědnost sportovců <i>de lege ferenda</i> ?	50
6. Závěr	53
7. Seznam použitých zdrojů	55
7.1. Články, monografie, učebnice, komentáře	55
7.2. Právní předpisy	56
7.3. Judikatura.....	56
Abstrakt	57
Abstract.....	57
Klíčová slova	57
Key words.....	57

1. Úvod

Je nepopíratelnou skutečností, že sport dokáže být někdy až překvapivě násilný. Kontaktní sporty, kde dochází ke střetu dvou soupeřících stran, jsou toho velmi dobrým příkladem. A tam, kde je násilí, jsou nevyhnutelně také zranění, která v důsledku něj vznikají. Problematika trestní odpovědnosti sportovců není pro Českou právní doktrínu novinkou, nicméně není mnoho lidí, kteří by se jí podrobněji věnovali. Stejně tak rozhodnutí vyšších soudů jsou na toto téma spíše vzácností.

Co když má tedy jednání sportovce, které vede ke zranění jiného, znaky skutkové podstaty trestného činu? Znamená to, že bude trestně odpovědný? Na tuto otázku se nedá odpovědět prostým „ano“, nebo „ne“. Na jednu stranu je nutné akceptovat specifickou povahu sportu, která by byla silně narušena, pokud by sportovci byli stíháni za každé jednání, které má znaky skutkové podstaty některého z trestných činů, na stranu druhou nelze přijmout ani závěr, že by sportovci měli být absolutně beztrestní. Je tedy potřeba najít hranici, kde je ještě jednání sportovce omluvitelné povahou a charakterem sportu, a kde již lze o jejich trestní odpovědnosti reálně uvažovat. A právě nalezení této hranice je jedním ze dvou hlavních cílů této práce.

Tím druhým, který přímo navazuje na cíl první, je nalezení právního řešení pro případy, kdy bude učiněn závěr, že konkrétní jednání má tzv. sportovní charakter. V rámci této práce tak bude rovněž věnován prostor zjišťování, zda jednání, která vedou ke zraněním, vůbec naplňují veškeré znaky (zejména zavinění) skutkové podstaty trestného činu, a pokud ano, zda je společensky škodlivé, případně kterou z okolností vylučujících protiprávnost (a zda vůbec nějakou) je vhodné v těchto případech použít.

Z hlediska struktury je tato práce koncipována tak, že po úvodním vymezení teoretického základu se přesouvá k problematice trestní odpovědnosti za sportovní úrazy v Česku. Závěr práce je pak věnován analýze konkrétního případu ze sportovního prostředí, na který jsou učiněná zjištění přímo aplikována.

2. Definice a charakterizace sportu

2.1. Charakteristické rysy sportu

Dalo by se říct, že pojem sport a jeho význam v zásadě každý zná, aniž by bylo nutné učit se nějakou „učesanou“ definici, která by jej vymezovala. Lze dokonce připustit, že přesná a vyčerpávající definice sportu ani neexistuje,¹ a to zejména z důvodu obrovské rozmanitosti činností, které můžeme za sport chápat, a také proto, že sport se neustále vyvíjí a mění, což jemu přesnému a výstižnému vymezení brání. Pokud upustíme od snahy definovat sport přesně a výstižně v několika málo větech, ale podíváme se na tento pojem z větší dálky, můžeme dojít k tomu, že sport, resp. jednotlivé sportovní disciplíny, mají několik charakteristických prvků.²

Jako první se přirozeně nabízí prvek *pohybové aktivity*, neboť jádro velké většiny jednotlivých sportů v nějaké formě fyzické činnosti spočívá. Za fyzickou aktivitu se však nepovažuje taková aktivita, prostřednictvím které se člověk jen připravuje na sportovní disciplínu, jejíž jádro ve fyzické aktivitě nespočívá, či se v ní taková aktivita vyskytuje jen velmi omezeně – např. šachy nebo kulečnick,³ kde právě příprava na samostatný výkon těchto sportů může jistou fyzickou aktivitu vyžadovat, ale není součástí sportu samotného. Jistě však nelze říct, že každá pohybová aktivita je sportem, a stejně tak nelze tvrdit, že každý sport musí prvky pohybové aktivity vykazovat.

Prvek *tradice* je problematický už jen z toho důvodu, že není zřejmé, kdy a za jakých okolností se určitá činnost tradicí stane.⁴ Když už ale společnost dojde k jakési shodě (opět je zde kladena otázka, kdy se tak má stát a za jakých podmínek, v rámci jak velké skupiny lidí), že daná činnost je tradičně chápána za sport, jako například výše zmiňovaná hra v šachy, pak takové činnosti může být přiznán status sportu, a to zdánlivě bez ohledu na to, že zde třeba chybí právě onen atribut pohybové aktivity.

Soutěživost bývá také označována jako jedna z hlavních charakteristik sportu.⁵ I přes to, že soutěživost či soupeřivost můžeme nalézt v takřka všech sportovních disciplínách, tak ani zde se nejedná o atribut rozhodující, který by bez dalšího určil, že se v daném případě o sport

¹ GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 14, s. 22.

² KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 53-54.

³ Tamtéž.

⁴ Tamtéž.

⁵ SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Karolinum, 2010. s. 19; GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 14, s. 22.

jedná. Soutěživost totiž rozhodně není výdobytkem pouze sportovního světa, neboť existuje plno jiných činností, v rámci kterých k soupeření dochází.⁶

Jako další atributy sportu bývá také uváděno, že sport by měl být řízen *pravidly*, protože ta dávají sportu formu a řád. Dále se také uvádí, že sport musí oplývat určitou *rizikostí*.⁷

Kromě výše uvedeného bude v některých případech vhodné rozlišovat též druhy jednotlivých sportovních disciplín, a to zejména pokud půjde o úrazy vzniklé při sportu. V případě zápasu v boxu se totiž bude k nastalé újmě na zdraví u soupeře přistupovat jinak, než kdyby k ní došlo třeba při bowlingu. V prvním případě se do určité míry počítá s tím, že k nějaké újmě na zdraví zřejmě může dojít, v tom druhém se s takovou možností počítá samozřejmě o něco méně.

2.2. Rozdělení jednotlivých sportovních činností

Existuje několik způsobů, jak jednotlivé sportovní činnosti dělit, ať už podle toho, jestli se jedná o sport, kde proti sobě soupeří týmy či jednotlivci – tj. týmové a individuální, či podle toho, jestli se tyto sporty praktikují v zimě nebo v létě apod.

Z hlediska této práce bude velmi důležitou roli hrát to, zda a nakolik v daném sportu dochází k vzájemnému fyzickému kontaktu mezi sportovci, potažmo jak velká je šance, že dojde ke zranění. V závislosti na tomto faktoru lze dělit sporty na *kontaktní* a *nekontaktní*.⁸ Kontaktní sporty, jak název napovídá, jsou sporty, kde běžně dochází k fyzickému kontaktu mezi sportovci, ať už se třeba jedná o sporty individuální nebo týmové. Stěžejní tedy bude právě to, zda je fyzický kontakt přirozenou součástí daného sportu. A čím větší vzájemný fyzický kontakt, tím je pak nutně větší riziko, že v jeho důsledku dojde ke zranění.⁹ Většina kontaktních sportů sice připouští, že zranění se zkrátka budou vyskytovat, nicméně se jim snaží předejít tím, že např. určitá jednání staví mimo pravidla, a za porušení těchto pravidel sportovce náležitě trestá. Toto však není případ tzv. bojových sportů, tedy určité podkategorie sportů kontaktních, kde samotná jejich povaha, zjednodušeně a obecně řečeno, spočívá v praktikování fyzického násilí vůči soupeři. I přesto, že některá jednání jsou také tam zakázána (v závislosti na daném sportu), nelze hovořit o tom, že by zranění při bojových sportech vznikla, byla pouze nechtěným „sekundárním“ produktem jejich praktikování. Z hlediska způsobených zranění tak bojové sporty vyžadují zvláštní přístup.

⁶ KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 54 uvádí jako příklad pěvecké či umělecké soutěže, které lze jen stěží pokládat za sport.

⁷ Tamtéž, s. 55.

⁸ GOLDSTEIN, H. Jeffrey. *Sports Violence* New York: Springer-Verlag, 1983, s. 187.

⁹ GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 655.

Nekontaktní sporty jsou pak nejčastěji sporty individuální, kde se v jeden čas nemusí vzájemně sportovci ani potkat, byť to určitě neplatí vždy. U těchto sportů pak neexistuje příliš velké riziko, že si v důsledku jejich praktikování hráči navzájem způsobí zranění, a proto jim tato práce nevěnuje tolik pozornosti, jako sportům kontaktním, potažmo bojovým.

3. Vztah sportu a (trestního) práva

3.1. Obecně

Sport je specifické prostředí, kde platí jistá pravidla a regulace, psané či nepsané, kterými se sportovci řídí, a to ať už napříč celým sportovním světem (např. zásada fair play, sportovní chování), nebo pak v rámci jednotlivých sportovních odvětví (např. specifická pravidla fotbalu, hokeje apod.). Skutečnost, že sport má svá, často i relativně propracovaná pravidla, jakož i orgány, které jejich případné porušení trestají, však neznámá, že by se v něm neaplikovaly klasické právní normy. Právo a jeho normy totiž dopadají v zásadě na každý aspekt lidského života, a sport není výjimkou, přičemž sportovní pravidla musejí být v souladu s právním řádem, neboť ten je sportovním pravidlům nadřazený – v praxi se tato skutečnost projevuje tak, že pokud například dojde k situaci, kdy vlivem změny právního řádu přestane nějaká sportovní norma (pravidlo) tomuto právnímu řádu vyhovovat, musejí se sportovní normy takové změně přizpůsobit, což naopak samozřejmě neplatí.¹⁰

3.1.1. Autonomie sportu

Fenomén autonomie sportu na právu je teorie, která říká, že sport je na právu nezávislá oblast, která nepotřebuje (a vlastně odmítá) zásahy ze strany právního systému. Předně se asi lze shodnout na tom, že sport v určitém rozsahu autonomní oblastí opravdu je, a může být schopen fungovat i bez regulačních zásahů zvenčí, neboť má svá pravidla a své orgány, které je vymáhají. Příznivci autonomie sportu mají za to, že sport jakožto aktivita, která je provozována v soukromí, ve volném čase, je v režii společnosti, ne státu, a tak ten by neměl do těchto záležitostí interferovat.¹¹ Další z argumentů používaných na podporu teorie autonomie sportu je, že sport a právo jsou říšemi od sebe zcela odlišnými, kde povaha právního vztahu mezi dvěma subjekty je zcela odlišná od vztahu, jaký vzniká uvnitř sportovního světa, z čehož pak vyplývá, že právo není prostředek vhodný pro to, aby se jím vztahy v rámci sportovního světa řídily.¹² Ve svém důsledku tak teorie autonomie sportu předpokládá zcela protichůdný vztah norem, které upravují sport, a norem právních.¹³

S postupem času se objevila i umírněnější verze této teorie, neboť i jejím příznivcům muselo být jasné, že naprostá nezávislost sportu na právu není žádným způsobem udržitelná a

¹⁰ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014. s. 12, KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 107.

¹¹ GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 62.

¹² Tamtéž.

¹³ KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 107.

je jen stěží obhajitelná. Násilnosti a chuligánství konané pod rouškou příslušnosti k různým sportovním klubům, daňové delikty sportovců, korupce, doping, to vše by hrozilo, byla-li by tato čistá podoba autonomie sportu přijata v praxi, resp. pokud by právo do sportu nezasahovalo.¹⁴ S přihlédnutím k tomu, že se tyto věci dějí, i když právo do sportu zasahuje, je legitimní se domnívat, že bez takové regulace by se situace pravděpodobně zhoršila. Modernější verze teorie autonomie sportu již tedy počítá s určitou ingerencí práva do něj, ale zdrženlivě se staví k zásahům do některých jeho oblastí, např. k přezkoumávání rozhodnutí orgánů sportovních organizací.

I přes to, že na první pohled a bez bližšího zkoumání je teorie autonomie sportu nepřijatelná, má její existence opodstatnění a její příznivce stojí za to alespoň vyslechnout. Zastánci této teorie totiž zpravidla odmítají zásahy práva do sportu ne pro svůj antagonistický vztah k systému práva a právním normám jako takovým, ale spíše z důvodu, že se snaží ochránit sport před přílišnými zásahy do této oblasti ze strany státu. Například z pohledu S. Gardinera by přílišné „zprávnění“ sportu mohlo zanechat negativní následky na samotném charakteru sportu, kdy by mnoho konfliktů vzniklých při jeho provozování končilo před soudem. Pokud by do společenských vztahů mezi lidmi byly vtěleny právní hodnoty, pak by se z těchto společenských vztahů staly vztahy právní. To by mělo za následek, že primární řešení vzniklého sporu by bylo právě prostřednictvím práva.¹⁵

Zajímavý je pak fenomén, který zmiňuje M. Králík, a to tzv. faktická autonomie sportu (na právu).¹⁶ Tento autor ji označuje jako ještě škodlivější než je autonomie formální, tj. právní. Faktická autonomie sportu na právu se vyznačuje tím, že tam, kde jednu oblast upravují jak právní normy, tak normy sportovní, se dá přednost právě sportovní normě. Faktická autonomie se pak konkrétně v praxi týká např. přezkumu rozhodnutí sportovních organizací, a úrazů vzniklých při sportu. Jako příklad projevu faktické autonomie v praxi lze uvést rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29.10. 1962, sp. zn. 5 Cz 38/62, ve kterém se tento soud vyjádřil následovně:

Proto soudy neprávem došly k závěru, že je dána odpovědnost za náhodu, a tím i povinnost nahradit škodu z této sportovní "náhody". Takovým postupem by nepřispívaly k provozování sportu s kolektivní účastí a pomíjely by v první řadě poslání rozhodčích a disciplinární komisi ČSTV.

¹⁴ KUBÍČEK, Jiří. *Sport a právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 56.

¹⁵ GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 93.

¹⁶ KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 109.

V tomto konkrétním případě se jednalo o mistrovské fotbalové utkání, při kterém došlo ke zranění hráče, které způsobil protihráč. Na místě (na fotbalovém hřišti) nebylo rozhodčím ani disciplinárním orgánem shledáno překročení pravidel fotbalu, když došlo k úrazu žalobce, protihráče, který se poté domáhal náhrady škody. Nižší soudy mu daly za pravdu a uložily povinnost žalovanému nahradit škodu podle předpisů soukromého práva. Nejvyšší soud pak rozhodl tak, jak je nastíněno výše, tj. že nižší soudy svým rozhodnutím v podstatě nabourávají rozhodovací pravomoc sportovních orgánů, což by mohlo mít pro sport a jeho provozování negativní následky.

Může pak nastat problém, že pokud se budou soudy k rozhodování případů, kde například dojde k újmě na zdraví, stavět zdrženlivě, a pro takový svůj postoj nebudou mít v podstatě žádnou zákonnou oporu, mohlo by dojít k nabourání principu právní jistoty.¹⁷ Domnívám se, že otázka, jestli je v tom v kterém případě opravdu vhodnější nechat rozhodnutí na orgánu sportovní organizace, je v případě faktické autonomie sportu až druhotná, protože se zde neřeší problém „Který orgán by měl o čem rozhodovat a proč?“, ale to, že i přes absenci výslovné deklarace autonomie sportu se v praxi projevuje právě autonomie faktická. Lze pak nejspíše souhlasit s M. Králíkem v tom, že faktická autonomie je méně šťastný přístup k vyřešení problematiky vztahu sportu a práva. Pokud je zájem na tom, aby sport byl do jisté míry na právu nezávislý, je vhodnější jít cestou autonomie formální.¹⁸

Níže se pak budu, v souladu s tématem této práce, k teorii autonomie sportu vracet už převážně jen ve vztahu k trestnímu právu, ne k právu obecně. Ostatně právě trestní právo je oblastí, která bude v případě závěru, že sport je na právu zcela či zčásti nezávislý, zasažena nejvíce, resp. společenský dopad bude pravděpodobně největší, a to s ohledem na důležitost a význam hodnot, které trestní právo chrání.

3.2. Sport a trestní právo

Na úvod není od věci poznamenat, že v českém právním řádu neexistuje samostatná kategorie trestných činů způsobených při výkonu sportovní činnosti, ani v něm není obsažena speciální úprava, která by případnou aplikaci trestního práva řešila. Právní úprava v podobě speciálních skutkových podstat je z celosvětového hlediska v dnešní době výjimečným jevem,¹⁹ a nic nenasvědčuje tomu, že by např. v českém právním řádu bylo v plánu tento

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ KRÁLÍK, Michal. Legislativní a judikatorní východiska trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy (úvod do problematiky). *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 228 – 236; mezi tyto výjimky se řadí kubánský kodex sociální ochrany ze dne 4. května 1936 a trestní zákon Ekvádoru, kde jsou vyjádřeny sportovní trestné činy, které upravují podmínky, za kterých nastupuje trestní odpovědnost sportovců

skromný počet výjimek navýšit. Výjimku ve speciální úpravě mohou představovat některé evropské státy, které ve svých trestních předpisech upravují otázky korupce ve sportovním prostředí.²⁰ V českém právním řádu je při posuzování trestní odpovědnosti v případě deliktů ve sportu potřeba se spolehnout na obecné trestní právo a jeho instituty.²¹ Existují tedy tři hlavní teorie, kde každá z nich vyjadřuje odlišný přístup při posuzování trestní odpovědnosti sportovců.

3.2.1. Teorie absolutní imunity sportovců

Teorie absolutní imunity sportovců předpokládá vynětí působnosti práva z oblasti sportovišť a sportovních stadionů.²² V případě absolutní imunity sportovců se nevyklučuje jen působnost trestního práva, ale právo obecně. Ve své podstatě je tak tato teorie praktickým vyústěním snah o naprostou oddělenost sportu od právního systému, tj. úplnou autonomii sportu na právu, o které je pojednáváno výše. V praxi by tak existovaly dva normativní systémy, které jsou na sobě zcela nezávislé a které si své záležitosti upravují po svém.

S. Sádovský však například vidí problém (kromě jiného) v určení hranice, která by vymezovala, kde ještě bude platit „klasické“ právo, a kde už jeho funkci převezmou sportovní normy. Pokud by se totiž imunita sportovců určovala teritoriálně, pak by všude, kde probíhá nějaká sportovní událost, nastal konflikt působnosti práva a sportovních norem (jako příklady S. Sádovský uvádí vytyčení závodní cyklistické trati na běžné silnici, kde se nacházejí ostatní účastníci silničního provozu; např. že v přírodním areálu vede trasa závodů rallye; pak je uváděn i příklad šachového turnaje v kavárně).²³ Bylo by pak velmi těžké definovat pojem *sportoviště*, neboť fakticky by se jím staly i výše uvedené oblasti. V takových případech je však o mnoho větší nebezpečí, že sportovec např. zraní či usmrtí osobu, která nemá s danou sportovní činností nic společného. Je pak otázka, jak by se ve světě, kde by platila absolutní imunita sportovců, tato situace řešila. Navíc z výše uvedené definice vyplývá, že teorie absolutní imunity sportovců se nevztahuje pouze na úrazy vzniklé při sportu, u kterých by snad mělo alespoň malý smysl o aplikaci této teorie vést polemiku, ale i například na korupční jednání (a vesměs na veškeré další trestné činy). V konečném důsledku by tak docházelo

²⁰ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 17.

²¹ Tímto tvrzením nechci říct, že by takový přístup měl být špatný. Naopak, pokud jsou prostředky „obecného“ trestního práva schopny pružně reagovat na nespočet různých situací, které (nejen) ve sportovním světě vznikají, vnímám to spíše jako pozitivní jev svědčící o promyšlenosti dané právní úpravy.

²² SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Karolinum, 2010, s. 35.

²³ Tamtéž, s. 36.

k dekriminalizaci činů, které by za jiných okolností byly chápány jako činy trestné podle trestního práva, a byly by i náležitě potrestány.²⁴

3.2.2. Teorie rigidní aplikace řádného práva

Teorie rigidní aplikace řádného práva²⁵ je v podstatě opakem teorie absolutní imunity sportovců. V tomto případě se tedy bude trestní právo aplikovat úplně stejně jako všude jinde, a na skutečnost, že sport je všeobecně považován za jakýsi autonomní celek, tak nebude brán zřetel. Všechna protiprávní jednání, ke kterým dojde v rámci sportovní činnosti, budou posuzována podle všeobecně závazných právních předpisů, a to v identickém rozsahu jako v jakékoli jiné oblasti lidského života. Tento přístup tak nepočítá s presumpcí, že sportovci v rámci vykonávání sportovní činnosti na sebe mohou brát jisté riziko, že může dojít ke zranění, resp. že ta která činnost může být zdraví nebezpečná.

Z čistě formalistického hlediska se tento přístup zdá v pořádku – pokud je někomu způsobeno zranění takové intenzity, že by takové jednání mohlo založit trestní odpovědnost původce zranění, pak je přeci nerozhodné, jestli k tomuto zranění dojde v hospodě, v parku, v domácnosti, nebo na fotbalovém hřišti či tenisovém kurtu. Na druhou stranu je ale potřeba si uvědomit, že takový přístup by sportu ublížil. Charakter mnoha sportovních činností mnohdy výslovně určitou formu násilí předpokládá, a tak nejen sporty vyloženě bojové, ale i třeba rugby či hokej by nebylo možné v zásadě vůbec praktikovat, protože by se z nich vytratila všechna tvrdost, bojovnost a surovost. Takový přístup by pak rovněž zahltl orgány činné v trestním řízení, kde tyto by se musely zabývat právě trestnými činy vzniklými na sportovištích, přičemž by jejich pozornosti mohly unikat trestné činy závažnější, tj. ty, které by vykazovaly znaky mnohem větší společenské škodlivosti. S. Sádovský uvádí studii,²⁶ kde její autor dospěl k závěru, že za měsíc se v České republice stane přibližně 636 úrazů, které jsou zapříčiněny cizí osobou (nejčastěji protihráčem), přičemž z tohoto počtu má převážná většina těchto úrazů znaky trestného činu. Jelikož byla brána v potaz pouze utkání na soutěžní úrovni, lze předpokládat, že reálné číslo bude mnohem vyšší. Nadto nejen hokej je sportem, při kterém může dojít ke zranění. Ve výsledku by praktická realizace rigidní aplikace práva ve sportu byla

²⁴ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 15.

²⁵ SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Karolinum, 2010, s. 37; COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 15.

²⁶ Studie Čestmíra Nápravníka z roku 1988, blíže viz NÁPRAVNÍK, Čestmír. *Úrazová zábrana ve sportu*. Praha: Univerzita Karlova, 1988, s. 57-62.

z čistě logistického hlediska nemožná, a to nehledě na právní hledisko této teorie, které by ji zapovídalo z jiných důvodů.²⁷

3.2.3 Modifikovaná teorie trestní odpovědnosti

Jestliže to dosud nevyplývalo ze samotného textu týkajícího se předešlých dvou zmíněných teorií, tak zde uvádím, že jejich aplikace v praxi se zdá být velmi problematická. Ať bychom se vydali cestou kterékoliv z nich, následky by byly negativní jak pro právní systém, tak pro sport samotný. Jelikož obě tyto teorie stojí na opačných koncích pomyslné stupnice, kde na jedné straně je „úplná nezávislost na právu“ a na druhém „naprostá a bezvýjimečná regulace právním řádem“, pak se přirozeně nabízí řešení vydat se cestou, která bude někde mezi těmito dvěma protipóly, tj. cestou kombinace obou zmíněných teorií. Pod pojmem modifikované teorie trestní odpovědnosti²⁸ však nebude podřazeno nějaké konkrétní řešení, které by dávalo odpověď na celou problematiku trestní odpovědnosti ve sportu, ale spíše půjde o metodiku, jak vůbec k této problematice přistupovat. Tato modifikovaná teorie trestní odpovědnosti se pak bude lišit v závislosti na mnoha faktorech, které by ji mohly ovlivňovat, ať je to např. stát, ve kterém se posuzování trestní odpovědnosti sportovců řeší, politická situace, nebo určitý vývoj, kterým společnost v průběhu času neustále prochází.

²⁷ SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Karolinum, 2010, s. 41.

²⁸ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 15.

4. Trestněprávní odpovědnost za sportovní úrazy obecně

Právě trestněprávní odpovědnost sportovců za úrazy, a vůbec posuzování násilí ve sportovním prostředí, je označováno jako jedno z kontroverznějších témat, pokud jde o problematiku průniku trestního práva do sportu.²⁹ I přes to, že se jak v amatérském, tak v profesionálním sportu úrazy vyskytují na denním pořádku, je téma trestněprávní odpovědnosti za úrazy ve sportu v tuzemsku relativně neprobádané a není mu věnováno mnoho prací, i když je potřeba říct, že tento deficit již není tak velký, jako v minulosti.

V případě ostatní trestné činnosti, ke které ve sportovním prostředí dochází, tj. například korupce či doping, je dovození trestní odpovědnosti snazší než v případě úrazů. Důvod, proč tomu tak je, by mohl spočívat v tom, že ani jedno z výše uvedeného jednání se ve sportu přirozeně nevyskytuje. Na druhou stranu úrazy, resp. určitý stupeň násilí, které pak k úrazům vede, jsou součástí mnoha sportovních činností, zejména těch kontaktních, kde proti sobě soupeří jednotlivci či týmy.³⁰ V tom lze spatřovat onen rozdíl, protože pokud se sportovec dopustí jednání, které zjevně nemá se sportem nic společného (například se pokusí podplatit rozhodčího), pak nelze tento skutek nijak „maskovat“ tím, že se ho dopustil například v mezích pravidel nebo v rámci určitého sportovního zápalu a že poškozený hráč do určité míry mlčky souhlasil s možností, že se mu něco může stát, když do hry šel s vědomím, že je v ní přítomno násilí.³¹ Takové jednání je tedy „neomluvitelné“, a nic nebrání plné aplikaci trestního práva, samozřejmě za předpokladu, že jsou pro takovou jeho aplikaci splněny zákonné podmínky. Dojde-li však k úrazu hokejisty v podobě těžké újmy na zdraví, které mu svým jednáním majícím znaky některého z trestných činů proti životu a zdraví, způsobil protihráč, nemůžeme se bez dalšího domnívat, že zde je prostor pro aplikaci trestního práva, a to právě proto, že v případě hokeje se již dopředu předpokládá, že samotní hráči budou v rámci hry do jisté míry praktikovat násilí.

Jednou z nejdůležitějších funkcí trestního práva ve sportu je právě určení, které jednání je ve sportu ještě tolerovatelné, byť by mimo sportovní prostředí třeba přijatelné nebylo, a které jednání už je za hranou i pokud je brán v potaz charakter zejména kontaktních sportů.³²

V případě posuzování trestní odpovědnosti za úrazy by určitě nemělo zůstat bez významu, že sportovních disciplín je velmi mnoho a každá je jiná, a tak by se k tomuto posuzování nemělo přistupovat nijak paušálně. Ke zjištění hranice, kde ještě bylo dané jednání

²⁹ GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 651.

³⁰ CHAMPION, Walter T. *Sports law in a nutshell*. 5. vydání. St. Paul, Minn.: Thomson-West, 2005, s. 352.

³¹ Tamtéž.

³² BELOFF, Michael J. a kol. *Sports Law*, Oxford – Portland Oregon, 1999, s. 33.

v souladu s konkrétním sportem by také mohla pomoci pravidla, která jsou pro každý sport specifická a jejichž případné porušení by bylo důkazem pro učinění závěru, že dané jednání mělo charakter excesu, který by mohl založit trestní odpovědnost.

4.1. Trestní právo jako prostředek *ultima ratio*

Oproti minulé právní úpravě není potřeba zkoumat společenskou škodlivost (nebezpečnost), u každého činu vykazujícího znaky skutkové podstaty některého z trestných činů zvlášť. Současný trestní zákoník předpokládá, že společenská škodlivost u činů, které naplňují skutkovou podstatu některého z trestných činů, bude v zásadě vždy dána. Samotná skutečnost, že zákonodárce určité jednání označil jako trestný čin, již dává najevo, že tento čin je ve společnosti nežádoucí.

Výše zmíněné pravidlo může za určitých podmínek zmírnit zásada subsidiarity trestní represe, podle které trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Pojem společenské škodlivosti není v zákoně definován, a to zřejmě záměrně, kdy je ze strany zákonodárce ponechán prostor pro soudy, aby každý individuální případ zvážily.³³ Nejvyšší soud dovozuje, že nedostatečnou společenskou škodlivost lze dovést jen v případech, v nichž z určitých závažných důvodů není vhodné uplatňovat trestní represu, a pokud posuzovaný čin svou závažností neodpovídá ani těm nejlehčím, běžně se vyskytujícím trestným činům dané právní kvalifikace.³⁴

Vztáhneme-li tyto závěry na oblast sportu, již zde pravděpodobně nelze subsidiaritu trestní represe, resp. nedostatek společenské škodlivosti, považovat za nějaké vespolné řešení celé problematiky. Pro společenskou škodlivost je totiž zásadně nerozhodné, v jaké oblasti lidského života k činu majícímu znaky skutkové podstaty trestného činu dojde. Pokud zde nejsou významné individuální skutečnosti hovořící pro její nedostatek, pak nelze než dovést, že čin společensky škodlivý byl.

Jistě nelze vyloučit, že v nějakém konkrétním případě (ve sportu) bude dovozeno, že dané jednání není dostatečně společensky škodlivé. Takový závěr je však možné učinit až po pečlivém zvážení zcela konkrétních okolností daného případu. Pokud by hranice trestní odpovědnosti sportovce za způsobené zranění měla záviset pouze na tom, zda jeho jednání bude označeno jako dostatečně či naopak nedostatečně společensky škodlivé, nastal by stav značné právní nejistoty.

³³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 118.

³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.01.2011, sp. zn. 5 Tdo 17/2011.

Kromě toho je také nutné vzít v potaz skutečnost, že zákroky, které mají povahu některého z trestných činů, společensky škodlivé pravděpodobně opravdu budou.³⁵ Je nepřijatelné, aby bylo plošně dovozováno, že např. veškerá jednání ve sportu, která naplňují znaky skutkové podstaty trestného činu ublížení na zdraví z nedbalosti, nejsou společensky škodlivá. U velké většiny takových jednání pravděpodobně nebudou dány žádné zvláštní důvody, pro které by bylo možné dovést, že je namíste použití subsidiarity trestní represe tak, jak to vyžaduje zákon a judikatura. Vzhledem k tomu, že sport je někdy až překvapivě brutální, tak nelze dost dobře paušálně tvrdit, že zákroky ve sportu, které mají povahu trestného činu, neodpovídají ani těm nejlehčím, běžně se vyskytujícím trestným činům dané právní kvalifikace.

Použití subsidiarity trestní represe ve sportu tak není v žádném případě vyloučeno v individuálních případech. Tento institut však nelze bez dalšího aplikovat na veškerá (či na většinu) zranění, která vzniknou jednáním majícím znaky skutkové podstaty trestného činu, protože se nedá předem, a většinou ani následně, říct, že by obecně tato jednání společensky škodlivá nebyla.

4.2. Sportovní pravidla a trestní odpovědnost

„Dodržování pravidel je nedílnou součástí provozování jakéhokoliv sportu. Pokud tato pravidla dodržována nejsou, pak se nejedná o sportování v pravém slova smyslu“³⁶

Role a význam pravidel pro sport je bezpochyby značný. Každý sport nějaká pravidla má, a pokud se jej sportovci chtějí účastnit, musejí se těmto pravidlům podřídit. I přes to, že pro tuto podkapitolu budou klíčová zejména pravidla upravující chování sportovců, tak sportovní pravidla samozřejmě upravují velké množství dalších oblastí, jako jsou například technické a organizační podmínky jednotlivých sportovních činností apod.³⁷ Obecně funkci a účel pravidel můžeme vymezit tak, že pravidla definují, co má platit uvnitř hypotetického „dočasného světa“, který daný sport vyčlenil, přičemž tento svět by se zhroutil, pokud by tato pravidla nebyla respektována a dodržována.³⁸

Od trestněprávních norem (a vůbec právních norem obecně) se ty sportovní liší mimo jiné v závaznosti. Zatímco trestní právo a jeho normy jsou obecně závazné, sportovní pravidla

³⁵ Např. u některých sportů bojových by někteří (a pravděpodobně by jich nebylo málo) mohli tvrdit, že samotný výkon takové činnosti je společensky škodlivý.

³⁶ Tamtéž, s. 654.

³⁷ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 21.

³⁸ SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Karolinum, 2010, s. 45.

nikoliv. Tato pravidla jsou závazná pro sportovce a další účastníky dané sportovní činnosti, avšak nikdo jiný, kdo s daným sportem nemá nic společného, se jimi řídit nemusí.

Pokud jde o vztah pravidel, jejich porušení, a trestněprávní odpovědnosti, je zajímavé zkoumat, zda je případná trestněprávní odpovědnost podmíněna porušením pravidel, popř. disciplinární odpovědností, tedy jakýmsi jejich kvalifikovaným porušením, kde dojde k uložení kárného trestu příslušným orgánem dané sportovní organizace. Ještě před následující podkapitolou podotýkám, že podmínka porušení pravidel pro dovození trestní odpovědnosti bude úzce svázaná s nedbalostním zaviněním, kde se zkoumá dodržení potřebné míry opatrnosti. O tom je blíže pojednáváno v páté kapitole této práce.

4.2.1. Porušení pravidel jako podmínka trestní odpovědnosti

Mohlo by se zdát rozumné, že pokud se bude sportovec držet pravidel daného sportu, nemůže za způsobení úrazu jinému hráči jeho trestní odpovědnost vůbec nastat, protože nedošlo k žádnému excesu z povahy a charakteru daného sportu. Česká literatura na toto téma dochází k závěru, že pro stanovení trestní odpovědnosti v zásadě není bezpodmínečně nutné, aby byla předtím porušena pravidla, neboť společensky škodlivé jednání se může vyskytnout i tam, kde pravidla dodržena jsou. Nadto může nastat situace, kdy dané jednání není vůbec pravidly upraveno.³⁹ Ne všichni autoři jsou v tomto ale jednotní. Například S. Sádovský tvrdí, že je nutné, aby pro případné dovození trestní odpovědnosti porušení sportovních pravidel nastalo, neboť pokud bychom přistoupili k jejímu uplatnění v případě, kdy by porušena nebyla, nemohli bychom dovést dostatečnou společenskou nebezpečnost (škodlivost) činu.⁴⁰

Zajímavé teoretické východisko na toto téma pak přineslo britské rozhodnutí *R v Bradshaw (1878) 14 Cox CC 83*, kde skutkový stav sestával z toho, že v průběhu fotbalového zápasu obviněný trefil poškozeného kolenem do oblasti břicha, a to poté, co poškozený odehrál míč. Na následky tohoto jednání poškozený zemřel, přičemž toto jednání obviněného bylo v rozporu s pravidly. V průběhu soudního řízení se pak řešila otázka, jestli skutek, kterým obviněný způsobil poškozenému smrt, byl trestným činem. Soudce se k věci vyjádřil následovně: „*Žádné zvyky ani žádná pravidla jakékoliv hry nemohou to, co je právem prohlášeno za nezákonné, učinit zákonným. A právo stanoví, že jednání, které je způsobilé přivodit jinému smrt, je nezákonné.*“

³⁹ KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 18; COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 22.

⁴⁰ Srov. SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Karolinum, 2010, s. 42.

„Tak například skutečnost, že dva jedinci, kteří se utkají v souboji za použití smrticích zbraní, předem na toto téma uzavřou dohodu, ve které souhlasí s podmínkami souboje (fakticky si tedy vytvoří pravidla „hry“), tyto jedince nezavazuje (trestní) odpovědnosti, pokud při takovém souboji dojde ke zranění či smrti jednoho z nich. Na jednu stranu tedy není potřeba (v případě posuzování trestní odpovědnosti) se příliš zabývat pravidly fotbalu. Na stranu druhou, pokud hráč hraje v souladu s pravidly a zvyky této hry, přičemž tato pravidla nijak neporušuje, je rozumné předpokládat, že jeho jednání není vedeno žádným zlým úmyslem, kde by si byl vědom, že svým jednáním může způsobit jinému zranění či smrt. Bez ohledu na pravidla, jestliže obviněný zamýšlel způsobit poškozenému vážné zranění, nebo byl-li si vědom toho, že svým výpadem může takové zranění způsobit, ale byl k tomu lhostejný a bezohledný, je pak takové jednání v rozporu s právem, a obviněný by byl shledán vinným.“

Gardiner v návaznosti na toto rozhodnutí došel k závěru, že případné porušení či neporušení pravidel není faktorem, který by určoval (právní) povahu skutku z hlediska trestního práva. Místo toho se jedná spíše o jakési měřítko pro dovození vnitřního vztahu „pachatele“ k tomuto skutku, tedy pokud pravidla neporušil, není příliš důvod domnívat se, že měl zlý úmysl, a naopak pokud se pravidel nedržel, pak lze takový úmysl dovozovat snáze. Ve výsledku tak, z čistě teoretického hlediska, pravidla hry, potažmo jejich porušení, neurčují, že se v daném případě jedná či nejedná o trestný čin.⁴¹

V jiném případě, tentokrát ve Spojených státech – *People v Fitzsimmonst (1895) 34 NYS 1102*, kde se jednalo o zabití protihráče v rámci zápasu v boxu, ke kterému došlo v rámci pravidel, byl učiněn závěr, že *„Pokud zde existují rozumná pravidla hry, se kterými jsou srozumění všichni zúčastnění, tato pravidla nejsou v zásadě způsobilá způsobit vážné zranění či smrt, a pokud přeci jen nastane situace, kdy dojde ke smrti, pak skutek není trestným činem.“*

Úder, kterým byl poškozený usmrcen, byl v rámci pravidel, která byla rozumná a tedy zákonná. Došlo tedy k osvobození obviněného.

Pokud jde o českou judikaturu, ta se k porušení pravidel a trestní odpovědnosti, resp. i civilní odpovědnosti, stavěla dlouhou dobu tak, že porušení pravidel chápala v zásadě jako podmínku pro dovození jak civilní, tak trestněprávní odpovědnosti. Jako příklad lze uvést usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.03.2007, sp. zn. 3 Tdo 1355/2006, jehož právní věta říkala, že: *„Jestliže tedy v průběhu hry některý z hráčů zaviněně (§ 4, § 5 TrZ) poruší stanovená pravidla sportovní hry a v důsledku toho způsobí jiné osobě (jinému hráči) újmu na zdraví, pak s přihlédnutím zejména k povaze hry a k závažnosti porušení daných pravidel není vyloučena*

⁴¹ GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 655.

ani trestní odpovědnost takového hráče např. pro trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1 TrZ.“

Z dikce výše uvedené právní věty a z odůvodnění usnesení mimo jiné vyplývá, že v zásadě až poté, co dojde k porušení pravidel, může přijít na řadu trestní odpovědnost. V jiné,⁴² civilní věci, se Nejvyšší soud vyjádřil tak, že aby mohlo být porušení pravidel sportovní hry vedoucí ke škodě na zdraví považováno za porušení prevenční povinnosti,⁴³ musí mít určitou vyšší intenzitu, tj. musí podstatným způsobem vybočovat z běžného způsobu hry. Tato dvě rozhodnutí tedy pro dovození trestní, potažmo civilní odpovědnosti sportovce za způsobené zranění předpokládají předchozí porušení pravidel, a to takové, které dosahuje náležité intenzity.⁴⁴ Jako nejpřiléhavější však vnímám rozhodnutí relativně nové, a to usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.08.2016, sp. zn. 7 Tdo 561/2016, které říká, že: *Při posuzování trestní odpovědnosti sportovců za zákroky v kontaktních sportech je třeba posoudit nepřiměřenost zákroku vzhledem k herní situaci (včetně použití nepřiměřené síly, kterou konkrétní zákrok nevyžadoval) a povahu předchozích zákroků hráče v obdobné herní situaci.*

Výše uvedené lze tedy shrnout tak, že význam sportovních pravidel je pro určování trestní odpovědnosti sportovců za úrazy značný, ne-li stěžejní. Byť tedy souhlasím s výše uvedeným tvrzením, že *„Žádné zvyky ani žádná pravidla jakékoliv hry nemohou to, co je právem prohlášeno za nezákonné, učinit zákonným.“*, je nutno přiznat, že se jedná o myšlenku velmi teoretickou. V praxi bude prakticky nemožné dojít k závěru (a obzvláště spolehlivě prokázat), že by i při dodržení všech pravidel měl být sportovec za způsobení zranění trestně odpovědný. V případě rozhodování českých soudů tak budou sportovní pravidla pravděpodobně i v budoucnu chápána jako určitá hranice, kde až při jejím překročení bude možné o trestní odpovědnosti uvažovat.

4.3. Teorie trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy

Existuje řada teorií, které se pokoušejí přinést řešení v případě posuzování trestní odpovědnosti sportovců za úrazy. Právě vysoký počet těchto teorií (více než čtyřicet)⁴⁵ poukazuje na to, že tato problematika zdaleka není jednoznačná, a že jednotlivé názory na ni se mohou značně lišit. Pro celistvější uchopení problematiky trestní odpovědnosti sportovců je

⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2015, sp.zn. 25 Cdo 493/2015.

⁴³ § 415 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁴ Zvláštní je, že pokud porovnáme dvě právě uvedená rozhodnutí, lze dojít k závěru, že trestní odpovědnost nastupuje „snáze“ než civilní.

⁴⁵ KRÁLÍK, Michal. Několik poznámek k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Právní rozhledy*, 2006, č. 15, s. 539.

rozhodně účelné zde alespoň ty zajímavější teorie uvést, neboť mohou přinést alespoň nástin možného řešení celé problematiky.

4.3.1. Teorie nedostatku zavinění

Zavinění je stěžejním (obligatorním) znakem skutkové podstaty trestného činu. Bez zavinění není trestný čin. Tato teorie v podstatě vylučuje možnost, že by v případě sportovce, který způsobí zranění jinému sportovci, tento sportovec jednal zaviněně v trestněprávním smyslu. Jádrem této teorie tak spočívá v tom, že pokud jde o sport, sportovci nikdy nejednají s nekalým úmyslem (či patřičnou bezohledností) někomu způsobit zranění.⁴⁶ Je ale jasné, že toto neodpovídá skutečnému stavu. Existuje řada jednání, ke kterým došlo v rámci sportovních klání, a která zcela evidentně neměla se sportem nic společného.

Tato teorie by tak fungovala jen tehdy, pokud by výše uvedená premisa byla pravdivá, tedy pokud by veškeré úrazy, které si sportovci navzájem způsobí, vycházely čistě jen z povahy dané hry, což však, bohužel, neplatí. Ve sportu se vyskytují také úmyslně způsobené úrazy a nebylo by udržitelné tyto úrazy žádným způsobem netrestat.

4.3.2. Teorie souhlasu poškozeného

Tato teorie spočívá v tom, že sportovec, který se dobrovolně účastní nějaké sportovní aktivity, na sebe bere určitou míru rizika, že u něj může dojít k úrazu. Je tak u něj v podstatě presumován souhlas pro případ, že se tato možnost vzniku úrazu naplní a že možná dojde k ublížení na zdraví.⁴⁷

Všeobecně přijímaný názor je (v Česku) takový, že zásadně nelze dát souhlas k tomu, aby bylo osobě, která takový souhlas poskytuje, ublíženo na zdraví.⁴⁸ Zahraniční doktrína se tímto problémem zabývala, a došla k závěru, že u určitých aktivit (tj. zejména kontaktního a bojového sportu) je zde jakýsi veřejný zájem na tom, aby byl v jejich rámci „povolen“ intenzivnější zásah do tělesné integrity osob, přičemž podmínkou pro tento zásah bude právě souhlas, který tyto osoby implicitně poskytují, když se těchto aktivit účastní.

Je důležité zdůraznit, že sportovci nedávají souhlas ke způsobení konkrétního zranění (např. ke zlomení nohy) ani k nějakému souboru zranění, která se třeba v daném sportu běžně vyskytují. Souhlas směřuje k určité množině fyzických kontaktů, které jsou danému sportu vlastní. Sportovci tedy souhlasí, že se s nimi bude v rámci dané sportovní aktivity „nakládáno“

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 65.

⁴⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 268.

tak, jak je v té či oné sportovní aktivitě běžné (např. v rugby je zcela normální, že jeden hráč srazí toho druhého v běhu a v plné rychlosti na zem). Pokud takové jednání vyústí v úraz, pak se tento souhlas podružně vztahuje i na něj.⁴⁹

K tématu souhlasu poškozeného se vyjadřoval britský soud v případě Brown:⁵⁰
Některé sporty, jako je například fotbal, v samém svém jádru obsahují dobrovolný tělesný kontakt. Tyto sporty pak leží na pomyslné hranici mezi skutečným fyzickým soubojem, kde sportovec velmi dobře ví, že se jej soupeř pokusí zranit, a mezi mírnějšími sporty, kde se toto vědění omezuje pouze na to, že sportovec bere na vědomí, že někdo nešťastnou náhodou přijít k úrazu. V případě kontaktních sportů tak každý sportovec ví a svou účastí v daném sportu souhlasí, že může čas od času dojít k jeho zranění (např. povalením na zem v rugby). Takové jednání by mimo sportovní sféru mohlo klidně mít všechny znaky některého z trestných činů, nicméně právě pro výše uvedené tak v daném případě o trestný čin nepůjde.

S čím však tento sportovec nesouhlasí, je, pokud k takovému zranění dojde v důsledku úmyslného jednání jiného sportovce (soupeře) [...].

Výše uvedené rozhodnutí zde naráží na zajímavý a zároveň složitý problém, a to kam až souhlas sahá. Dovojuje se, že se souhlas nebude vztahovat na situace, kde dojde ke zranění, které nebylo v mezích konkrétního sportu rozumně předvídatelné.⁵¹ Dále je zřejmé, že souhlas se nepoužije tam, kde dojde ke zranění (v zásadě by nemělo hrát roli, zda je zranění lehké či těžké) v důsledku úmyslného jednání, které není s konkrétním sportem slučitelné. Některá díla v odborné literatuře na téma násilí ve sportu pak dovozují, že zkrátka každé jednání, které je v souladu s pravidly daného sportu, bude v pořádku.⁵² S Gardiner dovozuje, že pokud v praxi dojde k vážnějšímu zranění, obvykle se tak děje v důsledku jednání, se kterým zraněný sportovec musel počítat, resp. věděl, že se takové jednání ve hře obvykle vyskytuje. Pokud je však zranění způsobeno jednáním, které v sobě na první pohled nese vysoké riziko způsobení takového zranění, souhlas se na něj vztahovat nebude.⁵³

Teorie souhlasu poškozeného je využívána převážně v anglo-americkém prostředí, kde je brána jako legitimní prostředek obhajoby v případech, kdy je proti sportovci vedeno trestní řízení. Stejně jako všude jinde, i v případě zahraničního rozhodování soudů bude velmi záležet na okolnostech daného případu, nicméně pokud bude shledáno, že dané jednání nebylo zjevným

⁴⁹ GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 667.

⁵⁰ R v Brown (1993) 2 WLR 556.

⁵¹ CHAMPION, Walter T. *Sports law in a nutshell*. 5. vydání. St. Paul, Minn.: Thomson-West, 2005, s. 356.

⁵² GOLDSTEIN, H. Jeffrey. *Sports Violence* New York: Springer-Verlag, 1983, s. 35.

⁵³ GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 667.

excesem z daného sportu a že zranění, které tímto jednáním bylo způsobeno, rovněž nebylo zcela nepředvídatelné, může být sportovec osvobozen.

4.3.3. Teorie sportovního rizika

Je nesporné, že sport je riziková činnost, v rámci které vznikají úrazy. Pokud se tedy sportovec nějaké sportovní aktivity dobrovolně účastní, ví, nebo by alespoň vědět měl, že daná sportovní aktivita s sebou nese větší či menší riziko, že k nějakému úrazu dojde.

K vyloučení trestní odpovědnosti sportovců zde dochází na základě toho, že sportovci do hry vstupují dobrovolně, přičemž na sebe toto riziko berou a počítají s ním. Problematická bude skutečnost, podobně jako třeba u teorie souhlasu poškozeného, že není zřejmé, jaká je míra onoho rizika, které má sportovec strpět.⁵⁴ Jelikož existuje velké množství sportů, přičemž šance na způsobení úrazu je v každém jednotlivém sportu odlišná, musí se tato skutečnost odrazit také v příslušné hranici rizika. Nelze tedy vytyčit jedinou univerzální mez, která by se aplikovala na všechny sportovní disciplíny.

Teorie sportovního rizika v zásadě funguje na stejném principu jako teorie souhlasu poškozeného, jen k dosažení svého cíle nepoužívá presumovaný souhlas s jednáním, které může vést ke zranění, ale akceptaci určité míry rizika, které je ve sportu přítomno. Pokud se oprostíme od tendence vztahovat na tyto teorie instituty českého trestního zákoníku (tedy svolení poškozeného a přípustné riziko, které jistě odlišné jsou), pak z čistě pragmatického hlediska se opravdu jedná o dvě velice podobné koncepce.

Jak teorie sportovního rizika, tak teorie souhlasu poškozeného předpokládá, že sportovec konkludentně akceptuje skutečnost, že daný sport mu může přinést újmu na zdraví. Stejně tak obě teorie naráží na problém týkající se dosahu souhlasu, resp. míry rizika – tedy kam až onen souhlas či riziko sahá, s čím vším sportovec souhlasí, resp. musí počítat.

4.3.4. Teorie nešťastné náhody

Teorie nešťastné náhody předpokládá, že úrazy vznikají v důsledku snahy o dosažení sportovního cíle, a ne ve snaze protivníkovi ublížit.⁵⁵ B. Coufalová teorii nešťastné náhody popisuje tak, že se jedná o okolnost, která může trestní odpovědnost snížit či vyloučit. K vyloučení trestní odpovědnosti by mohlo dojít zejména tam, kde nelze dovést zavinění jiné osoby. K jejímu snížení pak tam, kde sice sportovec jednal protiprávně, v důsledku nešťastné

⁵⁴ Tamtéž, s. 65.

⁵⁵ KRÁLÍK, Michal. Několik poznámek k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Právní rozhledy*, 2006, č. 15, s. 539.

náhody však došlo k mnohem závažnějšímu zranění, než by takové jednání bylo s to způsobit samo o sobě.⁵⁶

4.3.5. Teorie účelu

Teorie účelu vychází z toho, že sport je společensky prospěšná činnost, která má pro velkou část populace značný význam a přináší s sebou mnoho pozitiv, a tak je v důsledku tohoto faktu tolerováno, že při této činnosti dochází ke zraněním.⁵⁷ Tato tolerance však není bez hranic. Pro beztretnost sportovce nesmí dojít k porušení pravidel, ani k porušení obecné prevenční povinnosti, přičemž dané jednání sportovce nesmí vykazovat znaky úmyslného zavinění.

Pokud budou výše uvedená kritéria splněna, nebude sportovec trestně odpovědný za případné způsobené zranění, a to z důvodu, že je sport chápán jako společensky prospěšný, kde onen prospěch v podstatě převyšuje (některé) negativní důsledky.

Teorie účelu tedy stojí na tom, že pokud stát chápe sport jako společensky prospěšnou činnost, tak jednání, které bude v souladu s pravidly a prevenční povinností, nemůže být společensky škodlivé, a tím pádem ani trestné. Právě v požadavku dodržení pravidel však vidím v této teorii problém. Velká většina kontaktních sportů má relativně propracovaná pravidla, a v praxi se málokdy stane, že by jednání, které by bylo v souladu s pravidly, mohlo naplnit znaky trestného činu (i nedbalostního).⁵⁸

Ve výsledku by tak tato teorie mířila na velmi malé množství případů, což je podle mého škoda, protože vychází z rozumného základu.

4.3.6. Teorie sportovního práva

Teorie sportovního práva spočívá v tom, že zcela odděluje klasický systém práva a sportovních regulí. Zde se plně uplatní tzv. autonomie sportu, o které je pojednáváno výše. V praxi by to znamenalo, že sportovní prostředí by si samo prostřednictvím příslušných orgánů hlídalo dodržování pravidel, a stát by z toho zcela vynechal.⁵⁹ Pokud by tato teorie byla aplikována, sportovní orgány by řešily také jednání mající povahu nejrůznějších trestných činů.

⁵⁶ COUFALOVÁ, Bronislava a kol.. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 69.

⁵⁷ KRÁLÍK, Michal. Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (teoretický a doktrinální úvod do problematiky). *Trestní právo*, 2006, 7-8, s. 66.

⁵⁸ Také samotná otázka porušení daného pravidla bude sporná a velmi složitá na dokazování (zejména pokud např. nejsou k dispozici kamerové záznamy). Tak například v hokeji se snadno může stát, že rozhodčí přehlédne faul, nebo naopak z reakce zraněného dovodí, že byl faulován, i když nebyl. Dále budou problematická jednání na hranici faulu, kdy bude často záležet na rozhodčím, jak tuto situaci posoudí.

⁵⁹ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 67.

Ve výsledku by zde existovala jistá dvoukolejnost, kdy by o těchto činech rozhodovaly jak sportovní orgány, tak soudy.

Takový přístup je v moderní společnosti neakceptovatelný, neboť o trestných činech, resp. o vině a trestu, rozhodují pouze soudy. Ačkoli by tedy pomocí této teorie byl problém vztahu sportu a trestního práva vcelku radikálně vyřešen, není to řešení, které je přijatelné, neboť by zde vznikla určitá právní díra, kde by fungovala zcela jiná pravidla než všude jinde.

4.4. Pojem herní kultury

Velké množství (nejen) výše uvedených teorií má některé znaky společné. Většina došla, byť třeba různými cestami, k závěru, že v případě sportovních úrazů nelze vnímat trestní odpovědnost sportovců stejně jako v jiných oblastech života. Asi by se s úspěchem dalo říct, že ve společnosti panuje určitá shoda na tom, že pokud ke zranění dojde při sportu, je tendence na původce tohoto zranění nahlížet jinak, mírněji.⁶⁰ Tato tendence je pak fakticky přenesena i do trestního práva, kdy obecně neexistuje mnoho sportovců, kteří byli za své jednání shledáni trestně odpovědní, a to i v případech, kdy k tomu třeba byly splněny veškeré předpoklady.⁶¹ Je potřeba zdůraznit, že ono mírnější posuzování způsobených zranění bude přirozeně platit pouze v případech, kdy k němu došlo v souvislosti s daným sportem, a ne zcela zjevně mimo něj, tedy v důsledku nějakého excesu. Pokud panuje všeobecná shoda na tom, že určitá zranění vzniklá při sportu by se měla posuzovat jinak, je nutno vytyčit si hranici, kdy je ještě mírnější posouzení na místě, a kdy ne. Z pohledu výše uvedených teorií je tedy potřeba najít dělicí čáru, kdy např. ještě jde o jednání, se kterým mohl dát poškozený souhlas, či o jednání, které ještě může být součástí rizika, které na sebe daný sportovec bere atp.

Mnohé teorie chápou jako jeden z mezníků pro nástup trestní odpovědnosti porušení pravidel. Tato mez se zde logicky nabízí, protože porušení sportovních pravidel bude v praxi představovat velmi významný faktor v případném zvažování trestní odpovědnosti sportovce, k čemuž se ostatně hlásí také česká soudní praxe.⁶² Je nesporné, že porušení pravidel je pro soud dobrý indikátor toho, zda byla porušena potřebná míra opatrnosti, obzvláště pokud případ rozhoduje soudce, který třeba sám nesportuje a/nebo který se o sport nezajímá.

Z praktického hlediska tedy lze říct, že každému trestnému činu, kterého se sportovec (v průběhu hry) dopustil, předcházelo porušení pravidel. Toto však neplatí obousměrně – každé

⁶⁰ Vždy je však nutné vzít v potaz, při jakém sportu k takovému zranění došlo.

⁶¹ Výše odkazují na studii Čestmíra Nápravníka, která dochází k závěru, že zranění způsobená jednáním, které má znaky trestného činu, jsou častá.

⁶² Viz například v Usnesení ze dne 17.02.2010, sp. zn. 8 Tdo 68/2010, došel Nejvyšší soud k závěru, že pravidla chování pro lyžaře, která vydala Mezinárodní lyžařská federace, jsou pro lyžaře na sjezdové trati závazná, a v případě jejich porušení může nastat trestní odpovědnost.

porušení pravidel, v důsledku kterého dojde ke zranění, totiž trestným činem jistě není. O té bude rozhodovat charakter jednání, které k němu vedlo, a závažnost tohoto zranění.

Jenže je potřeba připustit, že i jednání za hranicí pravidel se vyskytuje v každém sportu, čehož si sportovci musí být vědomi. V tomto ohledu je zajímavá teorie tzv. Playing Culture, neboli teorie herní kultury.⁶³ V podstatě se jedná o teorii, která rozšiřuje příslovečné mantinely, v rámci kterých se mohou sportovci zásadně beztrestně pohybovat.⁶⁴ Jako měřítko totiž nejsou brána pouze pravidla daného sportu, ale je zde snaha reflektovat skutečnost, že ke sportu patří také jednání, která jsou často za hranou. Teorie herní kultury se snaží rovněž vyzdvihnout důležitost nepsaných pravidel chování, která někdy s těmi formálními nemusí plně souhlasit. To, jak je celkově daný sport vnímán jeho účastníky, tedy se vším, co je jeho chtěnou i nechtěnou součástí, je právě herní kulturou sportu.⁶⁵ Z mého pohledu je koncept herní kultury snahou o přesnější uchopení a vystižení samotné podstaty daného sportu, a její následné promítnutí do prostředí (trestního) práva.

Nutno však dodat, že ani v zahraničí není teorie herní kultury nijak obzvlášť rozvinutá, či tamní judikaturou bezvýhradně přijímána. Nejvíce používaná a soudy definovaná je pravděpodobně v Kanadě.⁶⁶ Zatímco ostatní země jsou v dovození souhlasu poškozeného s jednáním mimo pravidla hry relativně zdrženlivé,⁶⁷ v Kanadě (snad díky tomu, že je to hokejová země) šla judikatura o něco dál. Lze jmenovat jeden příklad, kdy v hokejovém zápase hráč nedovoleným zákrokem, tzv. cross-checkem, přitlačil soupeře na mantinel. Faulovaný hráč utrpěl různá zranění v obličejí, načež byl faulující hráč ze hry vyloučen. Kanadský soud dovodil, že trestní odpovědnost není namístě, protože zákrok je součástí herní kultury hokeje.⁶⁸

Jedná se o zajímavé rozhodnutí, protože cross-check je sám o sobě jednáním zakázaným, tzn. nikdy se nejedná o zákrok, který bude v mezích hry, oproti třeba skluzu ve fotbale. Pokud by tak došlo k vážnějšímu zranění nebo třeba i ke smrti faulovaného hráče, rozhodovaly by soudy stejně? Jestliže by totiž bylo posuzováno výhradně samotné jednání, pak by mělo být vždy posouzeno obdobně, tzn. v zásadě by nemělo být trestné. Pokud se však do

⁶³ GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 667.

⁶⁴ PENDLEBURY, Adam. Perceptions of Playing Culture in Sport: The Problem of Diverse Opinion in the Light of Barnes. *Entertainment and Sports Law Journal*, 2006. Dostupné z https://www.researchgate.net/publication/237333655_Perceptions_of_Playing_Culture_in_Sport_The_Problem_of_Diverse_Opinion_in_the_Light_of_Barnes

⁶⁵ Tamtéž, s. 668.

⁶⁶ KRÁLÍK, Michal. Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle evropské a světové judikatury 20. a 21. století. *Soudní rozhledy*, 2006, č. 10, s. 365 – 373.

⁶⁷ Srov. GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 673.

⁶⁸ PENDLEBURY, Adam. Perceptions of Playing Culture in Sport...

⁶⁸ Srov. GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 668.

pomyslné rovnice přidá ještě hodnocení případného následku, pak při posuzování těchto zákroků a toho, zda patří či nepatří do herní kultury daného sportu, nelze soudům příliš závidět.

Otázka, co přesně lze zahrnout do herní kultury konkrétního sportu, není jednoduchá. Je zřejmé, že do ní budou patřit veškerá jednání, která jsou v souladu s pravidly. Z opačného konce se rovněž lze pravděpodobně shodnout na tom, že vyložené excesy, kdy např. jeden hráč napadne druhého zcela mimo hru s úmyslem mu ublížit, do herní kultury patřit nebudou. Otázka samozřejmě je, kde je hranice jednání ještě akceptovatelných, a už nepřijatelných. Teorie herní kultury je používána v zemích, kde je jako okolnost vylučující protiprávnost jednání sportovců dovozován souhlas poškozeného, a tak v podstatě touto teorií tento souhlas rozšiřují na větší množinu jednání než jen ta, která jsou součástí pravidel.⁶⁹ Dovojuje se, že do herní kultury nespádají jednání, která s sebou nesou přílišné riziko zranění nebo která jsou způsobena úmyslně.⁷⁰ Domnívám se však, že tato kritéria jsou vysoce relativní. Tak například úder nohou do hlavy bude ve fotbale již s největší pravděpodobností za hranou toho, co lze od herní kultury tohoto sportu očekávat, ale v MMA bude ten samý úder zcela v souladu s pravidly. Herní kulturu je tak nutné definovat a aplikovat vždy vůči konkrétnímu sportu, protože jen tak bude její smysl a účel naplněn.

Velmi složitá je také otázka, kdo je vlastně povolán k tomu, aby tuto herní kulturu určil a definoval, není zcela jasná. Existuje velké množství sportů a sportovních organizací, a každá z těchto organizací pak může mít rozdílnou představu o tom, co do této kultury patří, a co už ne. Stejně tak sportovci, trenéři, nebo třeba rozhodčí se mohou rozcházet v tom, co je a není součástí daného sportu. Dovojuje se, že nejpříjemnějším řešením by bylo, aby si každá zastřešující organizace v konkrétním sportovním odvětví charakter této herní kultury určila sama.⁷¹ V takovém případě by oponenti tohoto postupu mohli vznášet námitky, že by hranici trestní odpovědnosti fakticky určoval orgán odlišný od státu, protože čím víc benevolentní by herní kultura konkrétního sportu byla, tím by se „posunovala“ hranice trestní odpovědnosti. Koneckonců stejný problém sužuje rovněž pravidla hry, která si sportovní organizace vytvářejí samy, a i přes tuto skutečnost bývá právě otázka porušení herních pravidel pro dovození trestní odpovědnosti sportovce v judikatuře stěžejní. Je však nutné uznat, že definovat pravidla je mnohem lehčí a přímočařejší, než se pokoušet o vymezení herní kultury toho kterého sportu.

Co se týče praktického použití, herní kultura v zahraničí v zásadě rozšiřuje souhlas poškozeného sportovce právě o ta jednání, která jsou sice pravidly zakázána, ale dají se ještě

⁶⁹ PENDLEBURY, Adam. *Perceptions of Playing Culture in Sport...*

⁷⁰ GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 673.

⁷¹ Tamtéž, s. 668.

chápat za součást sportu.⁷² Pokud bychom v českém právním řádu měli například okolnost vylučující protiprávnost, která by se na případy sportovních zranění používala (k tomu blíže v kapitole 5.4), mohla by právě herní kultura být jejím jádrem. Podle ní by se pak selektovaly případy, na které by takovou okolnost vylučující protiprávnost šlo aplikovat.

⁷² PENDLEBURY, Adam. Perceptions of Playing Culture in Sport....

5. Posuzování trestněprávní odpovědnosti sportovců v Česku

V tuzemsku se právní nauka o úrazy vzniklé při sportu příliš nezajímá, resp. nezajímala. Je však potřeba připustit, že s časem je této problematice věnováno více pozornosti než před lety, což lze považovat za pozitivní jev.

Relativně strohá judikatura vyšších soudů, kterou máme k dispozici, nedává přesný návod, jak s trestní odpovědností sportovců pracovat. Zejména se výrazně nevěnuje možnému použití některé z okolností vylučujících protiprávnost. Co však lze považovat za relativně jasně vytyčené, je podmínka určité nepřiměřenosti zákroku, který má být předmětem zkoumání. Takový zákrok musí vybočovat z běžné herní situace (např. svou nepřiměřenou silou). Pro posuzování trestní odpovědnosti bude též podstatné chování obviněného sportovce před daným zákrokem, tedy zda již např. byl za podobný zákrok rozhodčím upozorněn apod. Ve vztahu k subjektivní stránce trestného činu pak Nejvyšší soud dovodil, že trestní odpovědnost nelze omezit jen na úmyslné jednání, ale že trestní sankce přichází v úvahu také v závažnějších případech zavinění z nedbalosti, což lze chápat jako správný závěr, neboť pro plošné vyloučení nedbalostního zavinění neexistuje rozumný důvod.⁷³

5.1. Zavinění

Ze znaků skutkové podstaty trestného činu bude v případě posuzování sportovních úrazů optikou trestního práva velmi důležitá právě subjektivní stránka trestného činu – tedy zavinění, kde i odborná veřejnost se na něj, resp. na jeho roli u sportovních úrazů, dívá z několika různých úhlů.⁷⁴

Zaviněním se má na mysli vnitřní vztah člověka k určitým skutečnostem, které zakládají trestný čin, ať již vytvořeným pachatelem nebo objektivně existujícím bez jeho přičinění již v době činu.⁷⁵ Existují dvě formy zavinění, a to úmysl a nedbalost, kde úmysl může být přímý nebo nepřímý, a nedbalost vědomá či nevědomá.

5.1.1. Přímý úmysl

Jako přímý úmysl bude posuzováno jednání, kde pachatel (sportovec) jednak věděl, že způsobem uvedeným v trestním zákoně poruší nebo ohrozí nebo alespoň může porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem, a zároveň chtěl takové porušení nebo ohrožení

⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1355/2006.

⁷⁴ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 73.

⁷⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné*. 6 vydání. Praha: Leges, 2017, s. 219.

způsobit.⁷⁶ Tato forma zavinění může určitě nastat i během sportovní události, nicméně častý jev to pravděpodobně nebude.

Přímý úmysl bude velmi těžké prokázat, ale typicky by mohl být dovozen například u zranění, která sportovec jinému způsobí jako „pomstu“ za předchozí zákrok či chování ve hře. Taková jednání však nemají se sportem nic společného, proto zde není dán žádný důvod pro zdrženlivost trestního práva.⁷⁷

5.1.2. Nepřímý úmysl

Pokud jde o sportovní zranění, je nepřímý úmysl zajímavějším a pro sportovní oblast relevantnějším tématem než úmysl přímý. Pachatel, který věděl, že svým jednáním může způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, a pro případ, že je způsobí, s tím byl srozuměn, se tohoto jednání dopustí právě v nepřímém úmyslu.⁷⁸ Zde bude v praxi jednodušší tuto formu úmyslu dovodit, protože oproti úmyslu přímému, kde bude potřeba prokázat, že pachatel skutečně zájem chráněný trestním zákonem porušit chtěl, postačí pouze učinit závěr, že byl pachatel s následkem svého jednání zkrátka smířen. Proto pokud půjde o úmyslné způsobení zranění, bude tato forma úmyslu v praxi převažovat.⁷⁹ Pojem srozumění pak znamená, že pachatel/sportovec sice přímo způsobit zranění nechtěl a ani to nebylo jeho cílem, nicméně je smířený s tím, že realizace tohoto jeho cíle může mít následek významný pro trestní právo.⁸⁰

V praxi se bude jednat o nebezpečné a riskantní zákroky, které budou svou povahou připomínat např. běžné ublížení na zdraví, kde v daném momentě nepůjde tolik o hru, jako o to zasáhnout soupeře. Ani jednání mající charakter trestného činu spáchaného v nepřímém úmyslu nebudou ve sportu častá, nicméně se nedá říct, že by se v něm nevyskytovala. Dále bude jejich výskyt odlišný napříč různými sporty (např. tenis vs. box). Rovněž vyvstává otázka, zda taková zranění lze chápat jako zranění sportovní. B. Coufalová například dovozuje, že případy vzniku zranění, které jsou následkem úmyslného a excesivního jednání sportovců, nelze vůbec za sportovní zákroky označit.⁸¹ Jako příklad uvádí např. úmyslné údery protihráče, které jsou způsobeny v důsledku zkratkovitého a neodůvodněného jednání sportovce. Na první pohled se tato úvaha zdá jako správná, a správná určitě bude v případě, kdy se jedná o tzv. jasný případ

⁷⁶ Tamtéž, s. 229.

⁷⁷ GARDINER, Simon. Not playing the game: is it a crime? *Solicitors Journal*, 1993, č. 628, s. 629.

⁷⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 210.

⁷⁹ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 74.

⁸⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 210.

⁸¹ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 74.

opravdu zjevného excesu. Asi nebude problém dovodit, že např. cílený zásah hokejkou do obličeje soupeře je veden minimálně v nepřímém úmyslu jej vyřadit ze hry a/nebo zranit. Problém nastává v případě hraničních zákroků, kdy lze teoreticky dovodit nepřímý úmysl, resp. srozumění či smíření hráče s potenciálním zraněním. Takové zákroky se zejména v kontaktních sportech zkrátka dějí, a tak je z hlediska herní kultury možné je za „sportovní“ označit, neboť mnohdy přímo ze hry vyplývají. K tomuto blíže v podkapitole 5.2. níže.

Zajímavá je dále také otázka sportů bojových. V případě této kategorie a úrazů zde vzniklých pravděpodobně stále nelze hovořit o přímém úmyslu, neboť primárním cílem např. boxera není soupeři ublížit, ale vyhrát nad ním.⁸² Bojové sporty mohou být chápány jako sporty do jisté míry brutální, kde jejich primární cíl a charakter spočívá v násilí, což v ostatních kontaktních sportech neplatí, tam se vždy násilí vyskytuje jako sekundární produkt. Proto pokud vznikne zranění jednomu ze sportovců, takové zranění bude nejčastěji způsobeno v důsledku nepřímého úmyslu. V tomto případě však, oproti jiným kontaktním sportům, půjde o nespornou součást tohoto sportu, kde takové jednání bude předpokládáno rovněž jeho pravidly. Jestliže pak budou bojové sporty chápány jako „právoplatné“ sportovní disciplíny, potom je rovněž potřeba učinit závěr, že ve sportu jako takovém se přirozeně vyskytují jednání, která mají charakter trestných činu způsobených úmyslně.

U bojových sportů je také nutné vzít v potaz, že ačkoliv jsou to sporty velice násilné, jejich účastníci jsou zpravidla v této oblasti trénování a do ringu vstupují dobrovolně.⁸³ I přes to, že právě dobrovolná účast není relevantním argumentem z hlediska tuzemských okolností vylučujících protiprávnost, není možné tento fakt přehlížet. Ostatně, také B. Coufalová ve své publikaci dovozuje, že v případě bojových sportů zde lze vnímat jistou míru jednak přípustného rizika a jednak souhlasu poškozeného.⁸⁴ Bojové sporty jsou zkrátka společností i státem akceptovány, a zdá se, že není zájem do této oblasti trestní právo příliš vměšovat.⁸⁵

5.1.3. Vědomá nedbalost

Nedbalostní forma zavinění bude ve sportu jednoznačně převažovat, neboť jako sportovní zranění se často chápou právě „nehody“ ke kterým dojde v důsledku nedodržení dostatečné míry opatrnosti. Opět platí, že je potřeba zkoumat, o jaký sport se jedná, protože

⁸² Existují pochopitelně výjimky. Za všechny lze uvést případ Evander Holyfield vs Mike Tyson, kde při zápasu v boxu Tyson ukousl Holyfieldovi část ucha. Takové jednání je zjevným excesem i v případě takového sportu, jako je box.

⁸³ srov. GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 685.

⁸⁴ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 53.

⁸⁵ srov. SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Karolinum, 2010, s. 81.

míra potřebné opatrnosti bude napříč všemi sportovními oblastmi jiná.⁸⁶ Vědomá nedbalost se vyznačuje tím, že pachatel věděl, že svým jednáním může způsobit porušení nebo ohrožení chráněného zájmu a bez přiměřených důvodů spoléhal, že toto porušení či ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem nezpůsobí.⁸⁷ Oproti nepřímému úmyslu tady chybí volní složka, která je charakteristická právě pro úmyslné zavinění.

Povinnost zachovat patřičnou míru opatrnosti tíží sportovce stejně jako kohokoliv jiného, a tak pokud této své povinnosti nedostojí, za splnění dalších podmínek se dopustí, formálně vzato, trestného činu. Bude se typicky jednat o případy, kde sportovec provede bezohledný a nebezpečný zákrok v úmyslu přinést sobě či svému týmu výhodu (např. získat míč, puk, zabránit protihráči v průniku).

5.1.4. Nevědomá nedbalost

U nevědomé nedbalosti sportovec nevěděl, že svým jednáním může porušení nebo ohrožení zájmu chráněným trestním zákonem způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl.⁸⁸ Pro to, aby byl sportovec trestně odpovědný, musí mít jednak možnost předvídat, že svým jednáním může chráněný zájem ohrozit, a zároveň k tomuto musí být povinen. V praxi si těžko lze představit situaci, kdy sportovec nebude vědět, že svým jednáním může ohrozit chráněný zájem, a tak bude v případě nedbalostního zavinění z velké většiny dovozována nedbalost vědomá, byť samozřejmě nelze kategoricky tvrdit, že nevědomá nedbalost nepřipadá v úvahu nikdy.

5.2. Některá specifika nedbalostního zavinění

5.2.1. Objektivní vymezení míry opatrnosti

Nejvyšší soud nedbalostní zavinění připouští, přičemž dovozuje, že tato forma zavinění je namístě v *závažnějších případech*, tedy tam, kde dojde k nepřiměřenému zákroku vzhledem k herní situaci, k použití nepřiměřené síly, která k zákroku nebyla potřeba apod.⁸⁹

Výše uvedený závěr Nejvyšší soud potvrdil také v jiném řízení,⁹⁰ kde byl obviněný prvotně uznán vinným přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti za to, že ve fotbale zezadu skluzem atakoval protihráče, který měl v tu chvíli v držení míč, přičemž mu tímto

⁸⁶ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 75.

⁸⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné*. 6 vydání. Praha: Leges, 2017, s. 237.

⁸⁸ Tamtéž, s. 233.

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1355/2006.

⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.08.2016, sp. zn. 7 Tdo 561/2016.

způsobil poruchu zdraví v podobě zlomeniny zevního a vnitřního kotníku pravé dolní končetiny a zlomeninu trojhranné kosti pravého zápěstí, způsobenou v důsledku pádu na zem. Odvolací soud neshledal zavinění, což následně po dovolání státního zástupce potvrdil i Nejvyšší soud. Dle dosavadní judikatury se zdá, že není až tak důležitý následek, ale spíše jednání, které tento následek způsobilo. Odůvodnění výše zmíněného usnesení uvádí, že:

„Obviněný pak v průběhu zápasu ojedinele podrazil soupeře, který měl míč v držení, a přes značnou razanci zmíněnou v obžalobě, ani rozhodčí jeho zákrok neposoudil jako závažné porušení pravidel a nenapomemul ho žlutou kartou, když se podle něj jako bezprostředního a kvalifikovaného pozorovatele jednalo sice o faul tvrdší, který ale vyplynul ze hry, a nejednalo se rozhodně o faul surový nebo brutální.“

Jako stěžejní ukazatel nedbalosti se nabízí dodržení potřebné míry opatrnosti. Ta se skládá z objektivního a subjektivního hlediska. U hlediska objektivního se od každého tato míra vyžaduje v zásadě ve stejném množství/intenzitě. Hledisko subjektivní pak představuje individuální prvek, který vystupuje vedle hlediska objektivního.

Otázkou jistě bude, jestli se v případě zejména kontaktních sportů vůbec dá hovořit o opatrnosti v pravém slova smyslu. Zde mám na mysli sporty kontaktní, potažmo bojové, které na první pohled nijak opatrné nejsou. Například S. Sádovský dovozuje, že dodržení potřebné míry opatrnosti tak, jak je chápána trestními normami, jde dokonce proti smyslu a cílům sportu.⁹¹

V komentářové literatuře, která se týká nedbalosti, potažmo kritériu zachování potřebné míry opatrnosti, se dovozuje, že tato opatrnost musí být dovozována nejen z hlediska právních předpisů, které danou situaci/činnost upravují, ale také z hlediska obecně uznávaných pravidel.⁹² Právě sportovní pravidla se tedy nabízejí jako indikátor toho, zda byla či nebyla potřebná míra opatrnosti dodržena. Sportovní pravidla jsou u velkého množství tzv. mainstreamových sportů velmi dobře propracována a vlastně také z většiny kodifikována, a tak se v nich soud může bez větších obtíží orientovat. Proto s výše zmiňovaným tvrzením S. Sádovského nesouhlasím, neboť trestní zákoník nevymezuje patřičnou míru opatrnosti tak, že by byla pevně daná, ale bere v potaz různé situace, které vyžadují různou míru této opatrnosti. Sport je pak možné chápat jako zvláštní oblast, kde je míra opatrnosti korigována jednak charakterem sportu, a jednak sportovními pravidly, přičemž obojí je spolu úzce spjato.

Je potřeba také zmínit, že ne všechny sporty jsou stejné. Byť se v této práci z velké většiny věnuji (kolektivním) kontaktním sportům, tak tato kategorie samozřejmě není jediná.

⁹¹ SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Karolinum, 2010, s. 57.

⁹² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 236.

Troufám si říct, že právě proto, že sportovních odvětví a činností je tolik, je nutné brát v potaz pravidla a herní kulturu každé z nich. Níže uvedu praktické znázornění.

Předpokládejme tři různé situace.

(1) Lyžař na sjezdovce v plné rychlosti srazí jiného lyžaře, který utrpí otevřenou zlomeninu holenní kosti.

(2) Hokejista v průběhu zápasu srazí na zem protihráče, který se udeří hlavou o led a utrpí těžký otřes mozku.

(3) Boxer úderem do oblasti hlavy srazí protivníka k zemi. Ten později v nemocnici zemře.

Z trestněprávního pohledu bude každá z těchto situací (pokud vyloučíme velmi specifické případy) standardně hodnocena rozdílnou optikou. Byť se v každém případě jedná o sport, je nepřipustné, aby se na všechny tyto situace aplikovala stejná metodika zkoumání trestní odpovědnosti. Jsem přesvědčen, že většina jak právnické, tak laické veřejnosti bude stejného názoru, nicméně je zde názorně vidět, že pro trestní odpovědnost ve sportu nebude možné použít paušalizovaná řešení, jako jsou např. absolutní imunita sportovců, teorie nedostatku zavinění, teorie sportovního práva apod. Jako teoreticky, ale i prakticky nejschůdnější řešení se tak nabízí hodnotit každou sportovní aktivitu podle její povahy a pravidel.

Byť je lyžování individuální sport, tak i ten má svá pravidla. Lyžování, i to amatérské, se řídí pravidly vydanými Mezinárodní lyžařskou federací, potažmo doplnkově je možné použít i občanskoprávní prevenční povinnost (která v krajních případech může být rovněž podkladem pro odpovědnost trestněprávní).⁹³ Lyžař je tedy povinen tato pravidla dodržet. Pokud to dokáže, v zásadě by nemělo být shledáno, že jednal nedbale, resp. bez patřičné míry opatrnosti. Jakmile však tato pravidla lyžař poruší, přičemž zároveň dojde k újmě na zdraví (třetí osoby), pak je za splnění zákonných podmínek možné uvažovat o trestní odpovědnosti. K tomuto závěru došel také Nejvyšší soud.⁹⁴ V případech lyžařů nebude moc prostor pro aplikaci různých okolností a konstrukcí, které by jejich trestní odpovědnost vylučovaly. Podobně jako v dopravě zde sice je namístě určitá míra opatrnosti, která je vyjádřena mimo jiné v pravidlech a zákoně, nicméně v případě kolize nelze např. namítat, že poškozená osoba měla s touto možností počítat, když na sjezdovku vstupovala.⁹⁵ Oproti ostatním dvěma příkladům totiž fyzický kontakt lyžařů není

⁹³ KRÁLÍK, Michal. K právní odpovědnosti lyžařů za úrazy na lyžařských drahách. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 11-12, s. 57-65.

⁹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.02.2010, sp. zn. 8 Tdo 68/2010.

⁹⁵ Zajímavá může být otázka aplikace principu omezené důvěry, která platí v silničním provozu. Domnívám se, že právě z důvodu určité podobnosti sjezdového lyžování s provozem na pozemních komunikacích by aplikace tohoto principu nemusela být vyloučena.

přirozenou a předpokládanou součástí tohoto sportu, a tak zde nebude žádná „záchranná síť“ v podobě např. sportovního rizika nebo souhlasu poškozeného, která by dále rozšiřovala beztrestnost s poukazem na pravidla či herní kulturu. Pokud se vrátím k nedodržení potřebné míry opatrnosti, lze uzavřít, že tato míra nebude dodržena prakticky vždy, když lyžař v důsledku porušení uvedených pravidel, případně prevenční povinnosti, někomu způsobí zranění.

V případě zmiňovaného hokejisty je situace odlišná. Hokej je nepochybně jeden z nejtvrdějších a nejnásilnějších kolektivních sportů, které známe, a tak je přirozené, že při jeho výkonu dochází ke zraněním. Určitá část těchto zranění pak může vykazovat znaky skutkové podstaty některého z trestných činů. Trestat veškerá taková jednání by však nebylo žádoucí, protože by to zjevně nabourávalo charakter hokeje jako celku.⁹⁶ Patříčná míra opatrnosti zde bude oproti lyžování posunuta, a to právě kvůli tomu, že tento sport tvrdý fyzický kontakt výslovně předpokládá. Bylo by pak nesmyslné dovozovat trestní odpovědnost za jednání, která jsou povolena. Ve výsledku to může znamenat, že lyžař, který v důsledku neopatrnosti omylem srazí jiného lyžaře a způsobí mu zranění, může být trestně odpovědný, přičemž na druhé straně hokejista, který třeba i zcela úmyslně narazí protihráče na mantinel a v důsledku toho mu (neúmyslně) způsobí zranění, trestně odpovědný být nemusí (a v zásadě nemusí být odpovědný ani v rámci hry, tzn. jednání nebude nutně posouzeno ani jako faul).

V boxu (a v bojových sportech celkově) je situace zcela specifická. Status těchto sportů z hlediska práva je do určité míry nejasný nejen u nás, ale i v zahraničí.⁹⁷ Lze pak jen souhlasit s úvahami S. Gardinera, který pokládá k zamyšlení otázku, proč by měla činnost, která je za skoro jakýchkoliv jiných okolností zcela zapovězena, být pod záštitou toho, že se jedná o sport, legální. Sport by měl vykazovat určitou všeobecnou prospěšnost jak pro širší společnost, tak pro jeho přímé účastníky. V případě bojových sportů však tato prospěšnost rozhodně na první pohled zřejmá není. Bez ohledu na názor odborníků (a vlastně také právních systémů mnoha zemí) jsou bojové sporty všeobecně více či méně akceptovány, resp. nejsou státem zakázány.⁹⁸

Z hlediska dodržení potřebné míry opatrnosti zde nelze, než se vrátit k výše zmiňovanému tvrzení S. Sádovského, že opatrnost z právního hlediska s cíli a smyslem sportu neslučuje. Byť s tímto tvrzením nesouhlasím ve vztahu ke sportu jako celku, lze proti němu jen stěží cokoli namítat ve vztahu ke sportům bojovým. Je však potřeba připustit, že i bojové sporty mají svá pravidla, která, pokud jsou porušena, mohou vyústit např. v diskvalifikaci a/nebo

⁹⁶ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 51.

⁹⁷ Tamtéž, s. 56; GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 685.

⁹⁸ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 58.

disciplinární postih sportovce. Lze si tak představit, že pokud dojde k úderu, který je pravidly výslovně zakázán (v MMA je to např. úder zezadu do hlavy či do krční páteře) může být sportovec shledán trestně odpovědný, pokud dojde ke zranění. Jestliže jsou zakázána jen velmi omezená a velmi nebezpečná jednání, resp. údery, lze předpokládat, že pokud dojde k jejich porušení, může zranění z toho vzniklé být i fatální (ale také nemusí). Ve vztahu k dodržení potřebné míry opatrnosti (popřípadě k nedbalostním trestným činům jako celku) je taky nutno vzít v potaz skutečnost, že v případě bojových sportů ke zraněním nebude docházet v důsledku neopatrnosti, ale většinou budou úmyslná, byť by se většinou jednalo o úmysl nepřímý.⁹⁹

Je však zcela legitimní dovodit, že míra opatrnosti je v případě bojových sportů prakticky neexistující. Proto nedbalostní trestné činy, ke kterým se tato míra opatrnosti váže, budou připadat v úvahu jen opravdu velmi vzácně.

Ve výsledku tak lze k nedbalostnímu zavinění dodat, že to bude výrazně ovlivněno typem a povahou sportu, o který se jedná. Nedbalost určitě nelze v případě sportu paušálně vyloučit, nicméně je nutné k tomuto typu zavinění přistupovat individuálně, přičemž musí být brána v potaz zejména pravidla daného sportu, jejichž dodržení/porušení bude mnohdy rozhodujícím faktorem pro dovození, zda potřebná míra opatrnosti byla či nebyla dodržena.

Závěrem této podkapitoly je nutno rovněž dodat, že pokud není patřičná míra opatrnosti dodržena, ještě to automaticky neznamena, že sportovec bude trestně odpovědný. Nedodržení této míry opatrnosti bude pouze jakýmsi prvním stupněm, který může k trestní odpovědnosti vést. Při zkoumání každého individuálního případu bude dále velmi důležité zkoumat intenzitu porušení pravidel, povahu jednání, která k němu vedla, a v neposlední řadě také celkovou povahu sportu a jeho herní kulturu. Teprve po posouzení všech těchto kritérií bude možné učinit o trestní odpovědnosti patřičný verdikt.

5.2.2. Subjektivní vymezení míry opatrnosti

Subjektivní hledisko spočívá v míře opatrnosti, kterou je schopen vynaložit pachatel v konkrétním případě.¹⁰⁰ V rámci něj by mohla být brána v potaz např. úroveň dovedností konkrétního hráče, který se dopustil posuzovaného jednání. Skluz prvoligového hráče a hráče okresního přeboru by tak v určitých případech mohl být posuzován odlišně. V prvním jmenovaném případě by se jistě dalo tvrdit, že prvoligový hráč má dostatek zkušeností k tomu, aby odhadl, že v dané situaci může skluz (nebo jiný zákrok) vést ke zranění. Domnívám se

⁹⁹ DVOŘÁK, Jan. Pravidla smíšených bojových umění (MMA) a jejich význam pro trestní právo. *TP. – Trestní právo (Wolters Kluwer)*, 2020, č. 2, s. 8.

¹⁰⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 237.

však, že toto rozdílné posuzování by bylo akceptovatelné pouze v případě, kdy by opravdu nastala situace, kde by prvoligový hráč hrál proti hráči rekreačnímu (a dopustil se nebezpečného skluzu) a naopak. Jistě je pravdou, že čím vyšší úroveň hráč má, tím víc je schopen jednak ovládat své jednání a jednak odhadnout jeho dopad, nicméně takový hráč obvykle hraje proti hráčům stejně či podobně zdatným, a tak se celková úroveň hry zvyšuje, přičemž se s touto úrovní rovněž fakticky zvyšuje nebezpečí vzniku zranění. Ta je pak ale naopak zase snižována právě tím, že sportovci mají vyšší úroveň.

Jedná-li se o přátelský zápas v kopané amatérských sportovců, tempo a charakter hry bude úrovni těchto sportovců odpovídat, a tak by jejich odhad v tom, jaké jednání je přípustné a nikoliv nebezpečné, měl být v zásadě stejný, jako v případě hráčů na vysoké úrovni. Nebezpečí vzniku zranění zde rovněž bude nižší, což ale bude negativně vyváženo nižší úrovní amatérských sportovců. Pokud by totiž v tempu amatérského utkání hráli vrcholoví hráči, riziko vzniku zranění by bylo minimální.

S. Gardiner na toto téma uvádí, že ve sportu je potřeba, podobně jako v silničním provozu, od každého (sportovce) vyžadovat určitý tzv. minimální úroveň schopností. Pokud tento standard není dodržen a je způsobeno zranění, původce tohoto zranění může jednat nedbalostně. V rámci sportu jako takového tak každý hráč musí mít určitý minimální standard. Úroveň sportovců se pak může různit v závislosti na tom, jestli je řeč o vysoké soutěži či soutěži amatérské. Ti na podobné výkonnostní úrovni by pak měli být hodnoceni podobně.¹⁰¹

5.3. Je nepřímý úmysl ve sportu trestuhodný?

Zákroky, které mají povahu úmyslného trestného činu, byť spáchaného formou úmyslu nepřímého, se ve sportu čas od času vyskytnou. Vynecháme-li bojové sporty, pak se takové zákroky vyskytují nejčastěji v kontaktních sportech, jako jsou hokej či fotbal. Naše končiny se netěší přílišné popularitě jiných, relativně násilných sportů, jako rugby nebo americký fotbal, a proto zde o nich nebudu jmenovitě hovořit, byť i tam by některé závěry zde učiněné bylo možné aplikovat.

Zákroky vedené v nepřímém úmyslu ublížit na zdraví soupeři si lze představit jako tzv. zákroky likvidační, tj. takové, kde jen a pouze díky náhodě není protihráči způsobena vážná újma, která může ohrozit nejen kariéru atakovaného hráče, ale v krajním případě i jeho život. Budou to zákroky, které přesahují to, co můžeme nazývat porušení potřebné míry opatrnosti. Zde nelze hovořit o jejím pouhém porušení, ale o celkové bezohlednosti hráče vůči protihráči.

¹⁰¹ GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 700.

Pod takovými zákroky si můžeme jmenovitě představit fotbalové skluzy, kdy hráč míří na kolena protihráče, chtěné došlápnutí na kotník protihráče, bezohledná hra vysokou nohou. V hokeji pak půjde o cílené útoky holí do hlavy, obličejů soupeře, o naražení na mantinel zezadu, kdy atakovaný hráč nedrží puk apod. Takové zákroky jsou natolik nebezpečné, že i v zápalu hry a ve snaze zvítězit musí hráči vědět, že jimi mohou způsobit zranění, a měli by se jich proto vyvarovat. Pokud již však k takovému zákroku dojde, přičemž rovněž dojde ke zranění, jaký je důvod, že trestní právo nezasáhne?

Protiprávnost jednání sportovců je v zásadě vyloučena skoro vždy, když jednání vykazuje známky nedbalosti (níže rozebírám okolnosti vylučující protiprávnost, na základě kterých se tak může dít). Tato skutečnost je zřejmá, protože v Česku existuje jen velmi málo případů, kdy se sportovci dostali před soud. Jaký je ale důvod, že jsou trestním právem fakticky přehlížena i jednání, které evidentně lze zařadit již pod nepřímý úmysl? Jistě nelze říct, že taková jednání nejsou společensky škodlivá, stejně jako nelze tvrdit, že nejsou zaviněná. S. Sádovský jako jednu z možností pro výše uvedené dovozuje, že sportovní delikty vykazující znaky trestného činu nejsou stíhány proto, že orgány veřejné moci podléhají převládajícímu názoru společenské většiny, že sportovní delikty, které zároveň mají znaky trestného činu, mají být řešeny mimosoudní cestou, tj. mají je řešit sportovní orgány. Zároveň uzavírá, že tímto by pak byla prolomena zásada, že jen soudy, resp. stát rozhoduje o trestných činech.¹⁰²

Myslím, že není zcestné tvrdit, že má tento autor pravdu a že zde opravdu taková společenská shoda panuje. Otázkou je, zda tento závěr aplikovat i na trestné činy spáchané úmyslně. Čistě z toho, co je možné vysledovat ze sportovního světa, musím na tuto otázku odpovědět kladně. Zdá se, že jakkoliv tvrdý a bezohledný zákrok nastane, trestní právo je zdrženlivé, a hráč je trestán v rámci sportovní organizace, případně je proti němu uplatněn občanskoprávní nárok, i když také jen minimálně.

I přes to, že existuje společenská shoda na netrestání sportovců, je nutné na tuto otázku najít odpověď i z hlediska práva. Existovala-li by okolnost vylučující protiprávnost, která míří speciálně na sport, nedokážu si představit, že by „osvobozovala“ také jednání, která jsou vedena v nepřímém úmyslu. Nejspíše by mířila na různá nechtěná, neopatrná či méně závažná jednání, a na to, co je ve skutečnosti sporné a do jisté míry kontroverzní, by nepamatovala. Nemyslím si tedy, že pokud by jednání bylo posouzeno tak, že bylo vedené nepřímým úmyslem, bylo by zákonem či judikaturou výslovně označeno za beztrestné (snad jen opět v bojových sportech by takový závěr byl přijatelný).

¹⁰² SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Karolinum, 2010, s. 94.

5.4. Okolnosti vylučující protiprávnost

Jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty některého z trestných činů, můžeme zpravidla označit za trestný čin. Kromě naplnění znaků skutkové podstaty trestní zákoník vyžaduje, aby daný čin byl rovněž protiprávní. Protiprávní bude každý trestný čin, jehož skutková podstata je naplněna, pokud zde není okolnost, která tuto protiprávnost vylučuje.

Z výše uvedeného vyplývá, že o okolnosti vylučující protiprávnost (a je nerozhodné, o které), bude možné uvažovat až v okamžiku, kdy budou jinak veškeré znaky skutkové podstaty trestného činu naplněny. Jinak by totiž nešlo o trestný čin tak jako tak, a nebylo by tedy potřeba o okolnostech vylučujících protiprávnost vůbec uvažovat. V případě nedbalostních trestných činů tedy bude naplněn také požadavek nedodržení potřebné míry opatrnosti.

Trestní zákoník však nemá okolnost vylučující protiprávnost, která by speciálně mířila na případy, kde je sportovcem způsoben úraz jinému sportovci. I přes tuto skutečnost však sportovci bývají uznáni trestným činem jen velmi zřídka. Znamená to tedy, že některá ze skutečností vylučujících protiprávnost je na tyto případy aplikována?

České trestní právo rozeznává pět okolností, které protiprávnost vylučují. Těmi jsou krajní nouze, nutná obrana, svolení poškozeného, přípustné riziko a oprávněné použití zbraně. Již zde lze konstatovat, že jak oprávněné použití zbraně, tak krajní nouze jsou již z povahy věci pro sportovní účely prakticky nepoužitelné, proto jim zde nebude věnována pozornost.

5.4.1. Nutná obrana

Nutnou obranou trestní zákoník vymezuje v § 29 trestního zákoníku jako čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem. Takové jednání nebude trestným činem, pokud taková obrana nebyla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Předem jistě nelze vyloučit situace, kdy sportovec bude nucen vůči jinému sportovci nutnou obranu použít, bude se však ale jednat o velmi závažné excesy, které budou stát zcela mimo sportovní rámec. V takovém případě tak nelze o tomto institutu hovořit jako o okolnosti vylučující protiprávnost, která by měla řešit sportovní incidenty. Stejně tak nelze říct, že důvod, proč většina sportovních zranění nekončí před soudem, je právě díky použití institutu nutné obrany.

V případě bojových sportů rovněž nutnou obranu použít nelze, neboť dvě osoby, které vzájemně útočí na svou tělesnou integritu, nemohou jednat v nutné obraně.¹⁰³ Lze si ale

¹⁰³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 402.

představit použití tzv. pomoci v nutné obraně ze strany např. rozhodčího, který bude bránit bezvládného sportovce, který bude po ukončení zápasu napadán protivníkem. Podobně by mohl v nutné obraně jednat hokejista, který by se bránil útokům protihráče v rámci pěstního souboje, které v hokeji nejsou nikterak neobvyklé.

Jistě nelze vyloučit situace, kdy sportovec bude v nutné obraně jednat, nikdy však tento institut nebude možné plošně použít ke zmírnění trestní odpovědnosti sportovců za úrazy, když tyto úrazy v drtivé většině nebudou vznikat v důsledku útoku na zájem chráněný trestním zákonem tak, jak předpokládá § 29 trestního zákoníku. Tato zranění vznikají zejména jako důsledek neopatrnosti či bezohlednosti, které nepředcházely žádný bezprostřední útok na zájem chráněný trestním zákonem. V takovém případě nelze úspěšně argumentovat tím, že původce zranění jednal v nutné obraně.

5.4.2. Svolení poškozeného

Svolení poškozeného je jedna z okolností vylučujících protiprávnost, která je zakotvena v § 30 trestního zákoníku. Trestný čin nespáchá ten, kdo jedná na základě svolení osoby, jejíž zájmy, o nichž tato osoba může bez omezení oprávněně rozhodovat, jsou činem dotčeny. Svolení musí být dáno předem nebo současně s jednáním osoby páchající čin jinak trestný, a to dobrovolně, určitě, vážně a srozumitelně. Pokud je svolení dáno až po spáchání činu, je pachatel beztrestný, mohl-li důvodně předpokládat, že poškozená osoba by tento souhlas jinak udělila vzhledem k okolnostem případu a svým poměrům. Svolení poškozeného se nepoužije na případy, kdy poškozený dá souhlas s ublížením na zdraví nebo s usmrcením, vyjma případů svolení k lékařským zákrokům, které jsou v době činu v souladu s právním řádem a poznatky lékařské vědy a praxe.

Institut svolení poškozeného se přirozeně nabízí v případě teorie souhlasu poškozeného, o které je psáno ve čtvrté kapitole výše. Nejdříve je potřeba zopakovat, že koncept souhlasu poškozeného, jak je například používán v zahraničí (USA, Velká Británie, Kanada), nepředpokládá souhlas sportovce s konkrétním zraněním. Nelze zde hovořit o souhlasu v pravém slova smyslu, protože sportovci jednoduše souhlas s žádným zraněním nedávají. Souhlasí pouze s tím, jak bude ten který sport probíhat, tedy i s tím, jaká intenzita a druhy fyzického kontaktu bude vůči nim „aplikována“. Pokud z nějakého takového fyzického kontaktu vyústí zranění, pak teprve se předpokládá jakýsi souhlas. Těžko si lze představit, že

by sportovec se způsobeným zranění opravdu výslovně souhlasil.¹⁰⁴ Onen souhlas je tak v podstatě sportovci vnucen na základě toho, že se dobrovolně zapojil do nebezpečné aktivity.

Stran jednání, se kterými sportovec „souhlasí“, se dovozuje, že to standardně budou ta jednání, která jsou dovolena pravidly, a také určitá množina jednání, která jsou již za hranou pravidel. Tyto hraniční, resp. již nedovolená jednání, u kterých souhlas ještě dovodit lze, určuje herní kultura daného sportu.¹⁰⁵

Z povahy institutu svolení poškozeného podle českého práva vyplývá, že spíše směřuje na trestné činy (činy jinak trestné) proti majetku či jiným statkům, o kterých může osoba svobodně rozhodovat. Rovněž atributy souhlasu, resp. svolení, které je poškozeným dáno, primárně nepředpokládá nějakou implikovanou, eventuální formu, jak je tomu v případě zahraniční koncepce. Byť takový souhlas může být konkludentní, musí směřovat ke konkrétnímu porušení zájmů chráněných zákonem, o kterých navíc musí být poškozený oprávněn rozhodovat.¹⁰⁶

Například V. Klapal tvrdí (jedná o článek z roku 2005), že institut svolení poškozeného lze v případě sportu použít.¹⁰⁷ Říká, že sportovci nesouhlasí s ublížením na zdraví přímo, ale jen s jednáním, které vytváří nebezpečí pro zdraví či život poškozeného. A právě proto, že souhlas s ohrožením zájmu na ochraně života či zdraví lze za platné svolení poškozeného považovat, je tím pádem možné institut svolení poškozeného aplikovat. Použití svolení poškozeného tento autor připouští u nedbalostně zaviněných zranění v rámci klasických kontaktních sportů. Naopak se tvrdě vymezuje proti násilným sportům bojovým (za všechny lze asi uvést zápasy MMA). Tam navrhuje způsobená zranění stíhat.

Souhlasím s tím, že sportovci nedávají souhlas se způsobením konkrétního zranění, což už bylo ostatně řečeno výše. Myslím si však, že právě tato skutečnost použití institutu svolení poškozeného ve výsledku vylučuje. Svolení musí směřovat k nějakému určitému poškození chráněných zájmů, a ne pouze k potenciálně nebezpečnému jednání, ze kterého může vzniknout úraz. Tento souhlas bude pro to, aby mohlo být svolení poškozeného na daný případ aplikováno, nutné rozšířit i na způsobené zranění. Takto nějak pracuje teorie souhlasu poškozeného v zahraničí, nicméně v česku je situace jiná. Zákon jednoznačně stanoví, že souhlas s ublížením na zdraví je zásadně nepřipustný. Byť tedy člověk jistě může souhlasit s tím, že aktivita, které

¹⁰⁴ Výjimku možná můžeme spatřovat u některých bojových sportů.

¹⁰⁵ GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, s. 674.

¹⁰⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 424.

¹⁰⁷ KLAPAL, Vít. Svolení poškozeného jako okolnost vylučující protiprávnost. *Trestněprávní revue*, 2005, č. 10, s. 259 – 267.

se účastní, je nebezpečná, nelze z toho rovněž dovozovat jeho potenciální souhlas se způsobeným zraněním.¹⁰⁸

Pokud by šlo připustit, že svolení poškozeného je institut použitelný v oblasti sportu, bude problematické určit, jaká zranění by byla tímto svolením kryta. S ohledem na dikci zákona lze těžko očekávat, že by tato okolnost vylučující protiprávnost mířila na zranění, která by byla jakkoli vážná. V takovém případě nelze dost dobře dojít k závěru, že by s takovým zraněním sportovec souhlasil. Zranění krytá svolením poškozeného tak budou drobného charakteru.¹⁰⁹ Pak je ale namístě zvážit, zda vůbec bude tohoto institutu potřeba, když zde možná nebude naplněna jednak podmínka společenské škodlivosti jednání, popřípadě zavinění.

V případě bojových sportů sportovci v zásadě také přímo a výslovně nesouhlasí s tím, že jim bude způsobeno zranění (byť někteří možná ano), ale souhlasí s tím, jak bude daný zápas probíhat a jaká jednání jsou jeho součástí. Rozdíl oproti ostatním kontaktním sportům je takový, že zatímco tam vznikají zranění skoro výlučně v důsledku nedbalosti, v bojových sportech je jejich způsobení úmyslné (půjde o úmysl eventuální). U boxerů a jiných bojovníků lze souhlas se způsobením zranění brát jinak, resp. dovozovat snáze, když samotná činnost je s jejich vznikem bezprostředně spjata. I přesto, že v případě bojových sportů by svolení poškozeného dávalo větší smysl, než v případě sportů ostatních, pořád zde je ona podmínka, že k ublížení na zdraví svolení dát nejde. B. Coufalová dovozuje, že právě kvůli tomu, že bojové sporty mají z podstaty věci násilný charakter a že zranění jsou obvyklou součástí tohoto sportu, by zde institut svolení poškozeného aplikován mohl být.¹¹⁰ Tato úvaha je logická, zvláště když přihlédneme k tomu, že tito sportovci tuto činnost vykonávají zcela dobrovolně. Realita je navíc taková, že v rámci bojových sportů nedochází ke stíhání sportovců o nic víc, než v ostatních sportovních kategoriích. Je zde tedy evidentní tolerance ze strany veřejné moci. Na druhou stranu tato teorie jde proti slovům zákona, a tak v případě, kdy by obviněný tuto okolnost vylučující protiprávnost namítal, není jisté, zda by ji soud přijal.

Souhlasím s názory,¹¹¹ že svolení poškozeného jako okolnost vylučující protiprávnost je ve sportu spíše nepoužitelná, neboť jednak nelze dovozovat souhlas se zraněním jen na základě toho, že sportovec souhlasil se samotnou hrou, protože k tomu v tuzemsku chybí jednak

¹⁰⁸ Zde to možná vypadá, že si protirečím, ale z hlediska zahraničního pojetí *souhlasu* je jak na teoretické tak judikatorní úrovni tato možnost připuštěna. V Česku však žádná taková koncepce uzákoněna ani judikována nebyla.

¹⁰⁹ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 83.

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ LUKÁŠOVÁ, Marcela. Institut svolení poškozeného a jeho uplatnění nejen v judikatuře. *Trestněprávní revue*, 2019, č. 3, s. 60-66; COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 84.

zákonná opora a jednak judikatura. Dále, i kdybychom dovedli, že sportovec se zraněním souhlasil (to je případ bojových sportů), je zde výslovný zákaz udělit souhlas s ublížením na zdraví. V praxi se Nejvyšší soud nad použitím svolení poškozeného zabýval v případě, kde došlo k těžkému zranění horolezce, kterého druhý horolezec (obviněný) nedostatečně jistil.¹¹² Zde obviněný zkoušel institutem svolení poškozeného argumentovat, avšak soud jednoznačně (a stručně) tuto možnost zamítl s odkazem na část ustanovení, které svolení poškozeného s ublížením na zdraví zakazuje. Ve výsledku tak lze s relativní jistotou uzavřít, že s praktickou aplikací se s touto okolností vylučující protiprávnost ve vztahu ke sportu nejspíše nepotkáme. Velmi zajímavé by však mohlo být odůvodnění rozhodnutí, ve kterém by Nejvyšší soud tuto námitku řešil v případě, kdy by došlo ke zranění v některém z bojových sportů.

5.4.3. Přípustné riziko

Přípustné riziko je v trestním zákoníku vymezeno v § 31 trestního zákoníku tak, že trestný čin nespáchá ten, kdo v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl v době svého rozhodování o dalším postupu, vykonává v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce společensky prospěšnou činnost, kterou ohrozí nebo poruší zájem chráněný trestním zákonem, nelze-li společensky prospěšného výsledku dosáhnout jinak. O přípustné riziko naopak nejde v případě, že taková činnost ohrozí život nebo zdraví člověka, aniž by jím byl dán k ní v souladu s jiným právním předpisem souhlas, nebo výsledek, k němuž směřuje, zcela zřejmě neodpovídá míře rizika, anebo provádění této činnosti zřejmě odporuje požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo se přiči dobrým mravům.

Přípustné riziko míří na oblasti, které jsou určitým způsobem společensky prospěšné (vědecká činnost, medicína), ale na druhou stranu je s nimi spojena určitá míra rizika, nebezpečí. Toto nebezpečí je však v porovnání s benefitem, který daná oblast může pro společnost přinést, přijatelné. Proto zde je tato okolnost, která v takových případech vylučuje protiprávnost jednání, která do této kategorie lze podřadit.¹¹³

Důvodová zpráva k ustanovení § 31 trestního zákoníku, použití přípustného riziko ve sportu připouští. Říká, že když je nějaká činnost právním řádem připouštěna, tak je tímto projeven souhlas s nutnou mírou nebezpečí, která je s takovou činností spojena. Do této kategorie patří i sport, který je obecně za společensky prospěšnou činnost chápán.¹¹⁴

¹¹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.07.2019, sp. zn. 6 Tdo 425/2019.

¹¹³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 271.

¹¹⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 425.

Zde bych se rád krátce pozastavil nad sporty bojovými. I přesto, že tyto sporty nejsou veřejnou mocí zakázány, a přesto, že jsou standardně řazeny mezi sportovní disciplíny, lze mít pravděpodobně pochyby ohledně jejich společenské prospěšnosti tak, jak ji chápe přípustné riziko. To musí být podstoupeno za účelem dosažení společensky nutných či potřebných a užitečných hodnot.¹¹⁵ Násilný boj „muže proti muži“ v ringu lze jako činnost, která dosahuje společensky užitečných, potřebných nebo nutných hodnot, chápat jen obtížně. Asi lze polemizovat o umírněných bojových sportech jako např. judo či klasický olympijský box, ale třeba u MMA zřejmě žádné společensky prospěšné hodnoty nenajdeme. Dalším faktorem je to, že riziko (zranění) u bojových sportů je oproti ostatním sportům velmi vysoké. To by pak mohlo kolidovat například s tím, že o přípustné riziko nejde v případě, kdy výsledek, k němuž činnost směřuje, zcela zřejmě neodpovídá míře rizika. U bojových sportů tak již zde můžeme použití tohoto institutu v podstatě zcela vyloučit.

Byť je tedy přípustné riziko ve sportu výslovně připouštěno zákonodárcem, realita není jednoduchá. Použití tohoto institutu ztěžuje zejména složitost a rozsáhlost podmínek, které je nutno splnit. Například B. Coufalová právě v tomto vidí problém, a poukazuje na znění ustanovení § 31 trestního zákoníku, které se pro použití ve sportu příliš nehodí.¹¹⁶ T. Gřivna rovněž zdůrazňuje, že použití tohoto institutu ve sportu je sporné, navíc by dle něj bylo využitelné pouze v případě profesionálních sportovců, a to z důvodu, že jednou z podmínek přípustného rizika je, aby daná činnost vyplývala z povolání, zaměstnání, postavení či funkce.¹¹⁷ Nejvyšší soud se na toto téma již také stručně vyjádřil, a extenzivní výklad tohoto ustanovení i na amatéry zavrhl.¹¹⁸ Je tak vidět, že i přesto, že zákonodárce sport v souvislosti s touto okolností vylučující protiprávnost zmiňuje, jeho praktická aplikace je komplikovaná.

Nelze odhlédnout od toho, že ustanovení upravující přípustné riziko je opravdu koncipováno relativně složitě, přičemž na první pohled z něj nevyplývá, že by bylo mířeno (také) na oblast sportu. Problém vidím také v rozlišování, zda se jedná o profesionální či amatérský sport. Dle mého neexistuje rozumný důvod, proč přípustné riziko v jedné kategorii aplikovat, a v druhé nikoliv. Jestliže zákonodárce dopředu uvažoval tak, že toto ustanovení bude použitelné i na sport, pak je přeci nerozhodné, jestli je tento sport vykonáván profesionálně, nebo ne. Stěžejní skutečnost, která by měla být zjišťována, není, zda se jedná o

¹¹⁵ Tamtéž, s. 427.

¹¹⁶ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 85.

¹¹⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 427.

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.07.2019, sp. zn. 6 Tdo 425/2019.

profesionály či amatéry, ale zda se jedná o sport jako takový. To je hlavní ukazatel pro specifický přístup ze strany trestního práva.

Za zvláštní v tomto kontextu považuji argumentaci Nejvyššího soudu ve výše citovaném usnesení, kde říká, že: „*Zákon ve vztahu k subjektu přípustného rizika vyžaduje, aby vykonávaná činnost vyplývala z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce, tím je vyjádřen požadavek odbornosti a profesionality. Za takovou osobu však nelze považovat soukromé osoby, ale ani profesionály v rámci výkonu soukromých aktivit.*“

Dovedeno do absurdních rovin, pokud by si profesionální fotbalisté šli ve svém volném čase zahrát fotbal, pak by přípustné riziko na tam vzniklá zranění neplatilo. Situace, kdy by jedna skupina sportovců byla „kryta“ přípustným rizikem, a druhá ne, není pro vyřešení problematiky odpovědnosti za sportovní úrazy přijatelná. Navíc pokud se tak děje bez rozumného důvodu. Kromě jazykového výkladu příslušného ustanovení, které opravdu použití přípustného rizika předpokládá jen ve vztahu k osobám, které danou činnost vykonávají v rámci svého povolání, zaměstnání atp., pro segregaci amatérských sportovců v zásadě nic jiného nesignaluje. Společensky prospěšný bude jak např. fotbalový zápas v Praze na Letenském stadionu, tak někde na vesnici, kde se rovněž jedná o důležitou sociální událost, i když v menším měřítku. Nelze ani případně argumentovat tím, že např. profesionální sportovec je na lepší výkonnostní úrovni, než sportovec amatérský. Jednak to nemusí být vždy pravda (i když většinou samozřejmě bude), jednak individuální schopnosti budou posuzovány v rámci např. zavinění.

Například J. Kocina v rozporu se závěry Nejvyššího soudu dovozuje, že rozšíření použití přípustného rizika i na sportovce – neprofesionály, je legitimní analogií ve prospěch.¹¹⁹ I když s tímto názorem souhlasím, neboť zkrátka nevidím důvod pro takto striktní rozlišování, nemyslím si, že by měla být vynakládána snaha směrem k tomu, aby byly sportovní úrazy řešeny prostřednictvím přípustného rizika. Je zde zkrátka příliš mnoho překážek a pochybností pro hladkou aplikaci tohoto institutu, a tak bude ve výsledku praktičtější postupovat jinak. Pokud by přeci jenom mělo být o institutu přípustného rizika ve vztahu ke sportu uvažováno, bylo by elegantnější zakotvit do tohoto ustanovení např. zvláštní odstavec, který by na sport přímo mířil, nebo který by alespoň částečně odstranil nejasnosti, které použití přípustného rizika sužují.

¹¹⁹ KOCINA, Jan. Přípustné riziko ve sportu. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 1-2, s. 28-34

5.4.4. Sportovní riziko

Okolnost vylučující protiprávnost v podobě institutu sportovního rizika v trestním zákoníku zakotvenou nemáme. A nemá ji většina států.¹²⁰ Institut sportovního rizika by v sobě v podstatě obsahoval kombinaci přípustného rizika a svolení poškozeného, kde by tyto dvě okolnosti vylučující protiprávnost byly přizpůsobeny sportovnímu použití. V zásadě by tedy šlo o to, že by byla zohledněna skutečnost, že sport je riziková činnost a že při ní může vzniknout úraz. Sportovec, který se dobrovolně takového sportu účastní, pak musí s potenciální újmou na zdraví, která vzejde z povahy daného sportu, počítat.¹²¹

Z hlediska mechaniky, na základě které by tato okolnost byla založena, by se v zásadě jednalo o nějaký dovozovaný souhlas poškozeného či akceptaci rizika ze strany poškozeného. Důvod, proč nelze použít již existující okolnosti, které protiprávnost vylučují, jsou takové, že na sportovní situace jednoduše nedopadají, což vyplývá z výše uvedeného. Jednodušší je tak přijít s okolností zcela novou, resp. s takovou, která na sport přesně dopadá. Nehledě však na to, jak ji nazveme, bude vždy potřeba zkoumat (a to bude právě to nejtěžší), kde je hranice, která určuje, co je ještě akceptovatelné, a tedy beztrestné, a co už ne.

Tato okolnost vylučující protiprávnost v podobě „sportovního rizika“ by byla sama o sobě pouhým nástrojem, jak docílit beztrestnosti zákroků, které si nezaslouží být postihovány trestním právem. Stěžejní roli v procesu určování, které zákroky trestat, a které ne, by hrála právě herní kultura, o které je pojednáváno zejména v podkapitole 4.4. Nelze totiž přijmout případný závěr, že onou dělicí čarou je pouhé porušení pravidel, protože to nevypovídá o povaze a charakteru sportu, když i (některá) jednání za hranicí pravidel jsou jeho součástí.

Pokud bychom měli okolnost vylučující protiprávnost sportovců za sportovní zranění, do jisté míry by se ulehčila práce soudům, které by nemusely zvažovat, zda v tom kterém případě dovodit či nedovodit zavinění, zda byl čin společensky škodlivý či ne, případně jakou z okolností vylučujících protiprávnost na daný případ použít. Činnost soudů by se soustředila zejména na to, zda zranění mělo původ v tom kterém sportu a zda nedošlo ke zjevnému excesu, který v něm nemá místo. V případě, kdy by soudy došly k závěru, že dané zranění nebylo způsobeno činem, v důsledku kterého by měla přijít trestní odpovědnost sportovce, pak nebude potřeba hledat složité cesty k odůvodnění tohoto závěru, a mohly by jednoduše odkázat na institut sportovního rizika.

¹²⁰ KRÁLÍK, Michal. Legislativní a judikatorní východiska trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy (úvod do problematiky). *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 228 – 236; O zavedení obdoby institutu sportovního rizika jednu dobu uvažovalo Polsko.

¹²¹ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 87.

5.5. Případ SK Slavia Praha vs. Rangers FC

Tuto krátkou podkapitolu jsem k závěru této práce zařadil jednak proto, že níže popsaná událost je relativně aktuální, a tak by byla škoda se jí v práci nevěnovat, a také proto, abych na skutečném případě přiblížil, že zejména zranění způsobená v důsledku nepřímého úmyslu, jsou z hlediska trestního práva velice složitá na posouzení.

Dne 18. března roku 2021 došlo ve Skotsku k fotbalovému utkání osmifinále Evropské ligy mezi českou Slavií a místním fotbalovým týmem Rangers. Toto utkání vešlo ve všeobecnou známost na české či skotské půdě, a to pro údajný rasismus jednoho z hráčů Slavie (Ondřej Kúdela) vůči hráči Rangers (Glen Kamara). Vývoj situace tehdy sledovali nejen fotbaloví fanoušci, ale i ostatní lidé. Tvrzený rasismus bych v rámci této práce ponechal stranou, neboť v této věci není relevantní, a zaobíral bych se dalším atributem, kterým se utkání vyznačovalo. Tento zápas byl do značné míry vyhrocený, a v důsledku toho velmi násilný. Pro účely této práce zmíním jeden z incidentů, ke kterému v zápase došlo.¹²²

Tím byl faul útočníka Rangers, Kemara Roofeho na brankáře Slavie, Ondřeje Koláře. V této situaci pro důkazní účely pomůže, že celý incident byl velmi dobře zachycen jak na video, tak fotograficky.¹²³ K faulu došlo tak, že Roofe běžel za skákajícím míčem do pokutového území Slavie, přičemž stejně tak se za míčem rozběhl Kolář (který měl tu výhodu, že mohl míč chytit rukama). Roofe však v bezprostřední blízkosti Koláře v plné rychlosti zvedl nohu do úrovně Kolářovy hlavy, a kopačkou jej trefil přímo do obličeje.¹²⁴ Kolář v důsledku tohoto jednání Roofeho utrpěl zlomeninu v oblasti čelní dutiny a otřes mozku. Za toto jednání byl Roofe ze hry vyloučen červenou kartou. Dále dostal disciplinární trest, kdy se nesměl účastnit čtyř dalších zápasů.

Za použití veškerých poznatků učiněných v této práci bude potřeba rozdělit jednání Roofeho na dvě části. Nejdřív je potřeba zjistit, zda vůbec mělo znaky skutkové podstaty některého z trestných činů. Pokud ne, logicky nebude potřeba řešit trestní odpovědnost. Pokud ano, bude nutné zkoumat, zda v tomto případě nebude dán některý z důvodů, pro který by měla jeho trestní odpovědnost být vyloučena, a to z důvodu, že jednání a následek měl původ v povaze daného sportu, případně z důvodu, že lze aplikovat některou z jiných okolností vylučujících protiprávnost.

¹²² O násilné povaze zápasu informovala také média – viz např.: https://www.idnes.cz/fotbal/pohary/glasgow-rangers-slavia-praha-evropska-liga-osmifinale-odveta.A210318_093613_fot_pohary_min

¹²³ Video a fotografie faulu viz např. zde: <https://www.sport.cz/fotbal/evropska-liga/clanek/2286941-trest-za-brutalni-faul-na-kolare-roofe-dostal-stopku-na-ctyri-utkani-rangers-pokutu.html>

¹²⁴ Pro úplnost uvádím, že ještě před tím, než Roofe Koláře trefil nohou do hlavy, odehrál míč.

Z hlediska posouzení jednání připadají v úvahu dva, resp. čtyři, trestné činy, a to ublížení na zdraví nebo těžké ublížení na zdraví, a to v obou formách, tedy nedbalostní a úmyslné. Informace týkající se zranění Koláře nejsou nikterak bohaté, a tak bude nutné použít alespoň to, co je k dispozici, a sice skutečnost, že u něj došlo k otřesu mozku, zlomenině v oblasti čelní dutiny a několika tržným ranám. Ač není přehnané tvrdit, že popsaným jednáním mohlo dojít v zásadě i ke smrti, povaha zranění pravděpodobně nedosahuje charakteru těžké újmy. Pro tuto skutečnost svědčí také to, že již 8. dubna, tedy 3 týdny po zákroku, hrál Kolář v zápase proti Arsenalu. Charakter zranění tak spíše odpovídá běžné újmě na zdraví.

K objektivní stránce lze uvést, že popsaným jednáním Roofe způsobil jinému újmu na zdraví tak, jak předpokládá § 122 odst. 1 trestního zákoníku, tedy že jinému způsobil takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli jen po krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařského ošetření. Z hlediska příčinné souvislosti, odmyslíme-li si toto jednání, k újmě na zdraví by nedošlo.

Důležitá bude stránka subjektivní. U úmyslného zavinění nebudu předpokládat, že Roofe chtěl svým jednáním přímo ohrozit Koláře na zdraví a životě, a tak jej vynechám. V úvahu tedy přichází úmysl nepřímý, tj. že Roofe věděl, že svým jednáním může ohrozit zájem chráněný trestním zákonem (život a zdraví jiného), a pro případ, že jej způsobil, s tím byl srozuměn. Složka vědění zde zákonitě musí být naplněna. Z videozáznamu, který incident zachytil, vyplývá, že Roofe vyskakuje a zvedá nohu v okamžiku, kdy přímo před sebou vidí, že Kolář běží k míči s nataženýma rukama, aby jej chytil. Z videozáznamu relativně jasně vyplývá, že Roofe měl dostatek času zhodnotit, zda do kontaktu s Kolářem jít, nebo ne. Stejně tak si musel být vědom, že když zvedne svou nohu do úrovně hlavy, může Koláře, který běžel přímo proti němu, trefit. Svou roli zde hraje rovněž určité subjektivní hledisko Roofeho, který je profesionální sportovec, a který musí jednat vědět, který zákrok je v dané situaci nevhodný, a jaké následky může takový zákrok způsobit. Profesionální sportovec navíc musí znát pravidla, tedy jaká jednání jsou dovolená, a jaká ne. V souvislosti s tímto by si měl být vědom, za která jednání lze udělit červenou kartu, tj. trest vyloučení ze hry, a měl by se jich logicky vyvarovat. Vědomostní složka je tak evidentně naplněna. Tato se pak aplikuje stejně pro nepřímý úmysl a pro vědomou nedbalost.

Problematické bude určit, zda se Roofe „smířil“ s tím, že způsobil zranění, nebo zda jen „bez přiměřených důvodů spoléhal“, že k poruše na zdraví nedojde. Stěžejní bude určit, zda tu byly důvody, pro který by se Roofe mohl spoléhat na to, zda zájem chráněný trestním zákonem

ohrozí, či ne. Pokud by spoléhal pouze na šťastnou náhodu, jednalo by se o nepřímý úmysl.¹²⁵ Mám za to, že tak, jak je jednání zachyceno na videozáznamu, zde neexistuje mnoho okolností, pro které by se Roofe mohl oprávněně domnívat, resp. spoléhat, že ke zranění nedojde. Tato situace je odlišná např. od skluzů, které jsou ve fotbale relativně běžným jednáním a které málokdy končí zraněním.¹²⁶ I v případě, že skluz povede k podražení hráče, se dá relativně dobře spolehnout na to, že z takového jednání žádné zranění nevzejde. Jiná je ale situace, kdy hráč v plné rychlosti zvedne nohu s kopačkou (na které jsou kovové „špunty“) přímo proti brankáři soupeře. Z předmětné situace rovněž vyplývá, že zde byla pramalá šance na úspěšné odehrání míče tak, aby zároveň nedošlo ke kontaktu s Kolářem. Roofe nohu zvednul prakticky až v okamžiku, kdy již byl v Kolářově bezprostřední blízkosti (bylo zde tak rovněž minimum času na Kolářovu reakci). Jediná myslitelná skutečnost, na kterou se v dané chvíli mohl Roofe spoléhat, bylo, že se mu Kolář vyhne. Zde je ale nutno brát v potaz to, že Kolář byl na pozici brankáře, jehož jediným cílem je zabránit míči, aby se dostal do brány. Nelze tak ze strany útočníka s úspěchem tvrdit, že se spoléhal na to, že by mu měl brankář uhnout. Taková úvaha je absurdní.

Jsem tak toho názoru, že jednání Roofeho nelze posoudit jako vědomou nedbalost, ale že je namístě uvažovat o nepřímém úmyslu. Nyní nastává otázka, jak takový čin posoudit, a pokud existuje, jakou okolnost vylučující protiprávnost případně použít. Je vhodné zmínit, že dle dosavadních informací nebylo ve Skotsku zahájeno trestní stíhání,¹²⁷ kdy kromě disciplinárního trestu, který Roofe dostal, nebyla žádná jiná odpovědnost dosud vyvozena (a pravděpodobně ani nebude). Nejen na tomto případě je tak vidět, že snaha tato jednání z trestněprávního hlediska rozebrat, je čistě akademická, neboť sport si zkrátka žije svým

¹²⁵ Vědomá nedbalost se shoduje s eventuálním úmyslem v intelektuální složce, ale oproti eventuálnímu úmyslu zde chybí volní složka vyjádřená srozuměním. Při vědomé nedbalosti pachatel ví, že může způsobit následek trestného činu, avšak nechce ho způsobit, ani s ním není srozuměn. Naopak spoléhá, že ho nezpůsobí. Při posuzování rozhraní vědomé nedbalosti od eventuálního úmyslu je třeba hodnotit, zda důvody, pro které pachatel spoléhá, že následek nezpůsobí, mají charakter dostatečných důvodů, za něž je možno považovat jen takové důvody, které sice v posuzovaném případě nebyly způsobilé zabránit relevantnímu následku z hlediska trestního práva, ale v jiné situaci a za jiných podmínek by k tomu mohly být reálně způsobilé. Nejde tedy o spoléhání se na náhodu. Tam kde pachatel spoléhá jen na šťastnou náhodu, nejedná z vědomé nedbalosti, neboť jde o eventuální úmysl. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 235.

¹²⁶ Zde lze zmínit Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.03.2007, sp. zn. 3 Tdo 1355/2006, ve kterém soud říká, že „Závěr soudu, podle něhož obviněný jako obránce věděl, že při svých zákrocích (skluzech) může způsobit poranění protihráče, ale zřejmě spoléhal na svoji zkušenost a na to, že k poranění protihráče nedojde, považuje Nejvyšší soud za správný a odpovídající zákonu.“

¹²⁷ I přes to, že Slavia podala trestní oznámení přes Velvyslanectví České republiky, tak dle dostupných informací trestní stíhání zahájeno nebylo.

životem. Dá se tak konstatovat, že M. Králík měl pravdu v tom, že zde existuje tzv. faktická autonomie sportu na právu.¹²⁸

Mám za to, že nebude problematické celý tento čin označit za sportovní incident. Roofe neběžel a neatakoval Koláře mimo hru proto, že by ho chtěl zranit. Běžel za míčem, hrál fotbal. Pokud by tedy hypoteticky existovalo tzv. sportovní riziko, které by vylučovalo protiprávnost jednání sportovců, bylo by možné jej aplikovat? Jak jsem již zmínil, pokud bychom takovou okolnost měli, těžko by byla koncipována tak, že by zcela osvobodila sportovce z jakéhokoliv trestněprávního jednání. To ostatně ani není jejím cílem. Musela by tedy existovat nějaká hranice, která by rozdělovala, co je ještě v pořádku, a co ne. Zde by přišla na řadu herní kultura sportu, kde se budeme ptát, zda takový zákrok můžeme chápat jako součást sportu, resp. fotbalu.

Pokud bych došel k závěru, že ani Roofeho jednání není natolik za hranou, že si pozornost ze strany trestního práva nezaslouží, musel bych uzavřít, že sportovci jsou v zásadě opravdu zcela beztrestní, což nelze akceptovat. Mám za to, že metoda řešení tohoto případu, která používá poznatky zahraniční i tuzemské odborné literatury, sportovcům poskytuje bohatý „manipulační prostor“, ve kterém se opravdu beztrestně pohybovat mohou. Tento prostor však není a nemůže být bezbřehý. Z mého pohledu herní kultura fotbalu zkrátka neobsahuje výše popsané jednání Roofeho, které se vyznačuje velmi vysokou mírou rizikovosti a bezohlednosti. I přes to, že se v žádném případě neřadím do skupiny, která by se snažila sport regulovat či jinak zpříšňovat, si myslím, že v tomto případě je trestní odpovědnost Roofeho namístě.

5.6. Jak na trestní odpovědnost sportovců de lege ferenda?

Na začátek musím zmínit, že současný stav vztahu sportu a trestního práva v případě sportovních úrazů paradoxně oběma odvětvím vyhovuje. Z tohoto vztahu, který by šel označit snad i za platonický, těží sport proto, že je jednoduše ponechán svému osudu. Právo z tohoto vztahu těží proto, že justiční soustava není zahlcena případy, které by ji zatěžovaly na úkor jiných, závažnějších, případů. Nastává tak otázka, zda není tato práce, a jí podobné, zbytečná. Mám za to, že i když tento stav je v podstatě žádoucí, může se velmi rychle změnit.¹²⁹ Zvláště v době, kdy je ze strany veřejné moci stále méně rozeznávána a zdůrazňována odpovědnost jednotlivce za sebe sama. V době, kdy dochází k regulaci čím dál tím více oblastí lidského života, je jen otázkou času, než dojde také na sport. Proto je vhodné se na tento okamžik připravit, a alespoň rozvinout dostupné teorie a poznatky, které trestní (ne)odpovědnost

¹²⁸ KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 109.

¹²⁹ Srov. SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Karolinum, 2010, s. 94.

sportovců za úrazy řeší. Z hlediska konkrétních legislativních kroků, které by byly dle mého, a také např. dle B. Coufalové,¹³⁰ vhodné, je uzákonění speciální okolnosti vylučující protiprávnost, která bude cílit přímo na sport. Tento krok by v případě, že by se státní zástupci a soudy rozhodli sportovní úrazy intenzivněji řešit, jednak do této problematiky vnesl větší pořádek, a jednak by soudům v podstatě ušetřil práci. Jediná jejich starost by potom byla, zda daný případ pod tuto okolnost podřadit, či ne. Oproti dosavadním rozhodnutím a jejich odůvodnění by se jednalo o elegantnější a jistější proces.

U **bojových sportů** připadají v úvahu v podstatě jen dva přístupy. Buďto se aplikuje zásada *co noni zakázáno, je dovoleno*, anebo se tyto sporty celkově zakážou. Nějaká střední cesta, kde by ze strany práva docházelo ke snahám tyto sporty regulovat, by kvůli jejich povaze dost dobře nefungovala. Dle mého je namístě ctít rozhodnutí každého jednoho sportovce/zápasníka, který se těchto sportů chce účastnit, a nechat jej nést si následky tohoto rozhodnutí. Jisté je rovněž namístě snaha o to, v rámci možností zvyšovat bezpečnost těchto sportů, případně i trestat jednání, která jsou zcela zjevně mimo jakékoliv mantinely daného bojového sportu. V ostatním by přílišná snaha o regulaci těchto sportů spíše uškodila, než pomohla. Z pohledu praktické aplikace sportovního rizika si lze docela dobře představit, že by soudy dovodily, že tyto sporty jsou jistým způsobem extrémní a někdy velice násilné, což by se v jejich rozhodování za použití sportovního rizika (a herní kultury) odrazilo.

U **kontaktních sportů** je situace poněkud obtížnější. S tím, že tyto sporty nejsou primárně o násilí, kde toto násilí se v nich vyskytuje spíše podružně, přichází logická potřeba větší přísnosti, než oproti zmíněným sportům bojovým. Zde mám rovněž za to, že zvláštní okolnost vylučující protiprávnost je nejlepším právním řešením, a to opět kvůli lepší přehlednosti. Co se týče hokeje a fotbalu, tj. sporů, kde dochází k největšímu počtu zranění, by (i s ohledem na již existující judikaturu) bylo poměrně bezpečné dovodit, že drtivá většina nedbalostních jednání majících znaky trestného činu, by za použití sportovního rizika stíhána nebyla. Velice složitá je pak situace u zranění, která mají původ v jednání vedeném v nepřímém úmyslu. Zde asi nelze kategoricky tvrdit ani to, že tato jednání mají být vždy trestána, ale ani to, že mají být ponechána bez povšimnutí. Pro druhé řešení hovoří onen společenský konsensus na tom, že ve sportu se zkrátka trestní právo příliš neaplikuje, a také faktický stav zdrženlivosti ze strany státu. Dále také není bez významu skutečnost, že za excesy jsou sportovci tvrdě trestáni také v rámci sportovních organizací (to však platí většinou pouze pro sportovce profesionální).

¹³⁰ COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 86.

Nehledě na výše uvedené bych byl opatrný s tím, aby byla legislativně či judikaturou dovozena beztrestnost takových jednání. V současném stavu státním zástupcům nic nebrání rozhodnout se,¹³¹ že určité jednání je již potřeba stíhat. V případě, kdy by jim byla tato možnost odňata, by však mohlo dojít k tomu, že by sportovci této „volnosti“ zneužili a sport učinili více násilným. Tak jako tak mám za to, že dovozovat trestní odpovědnost sportovce za zranění způsobené při výkonu sportovní činnosti, musí být až tím nejzazším prostředkem, přičemž takové rozhodnutí musí být velmi dobře odůvodněno.

¹³¹ I přes to, že se v českém trestním řádu aplikuje zásada oficiality.

6. Závěr

Cíl této práce byl dvojitý. Tím prvním byla snaha zjistit, kde leží hranice trestní odpovědnosti sportovců za způsobená zranění, která nastala v důsledku jednání, které má charakter trestného činu.

Mám za to, že se dá prakticky s jistotou konstatovat, že pokud je takové jednání v souladu s pravidly sportu, bude sportovec beztrestný. Možnost trestněprávního postihu se určitým způsobem otevírá až v situaci, kdy dojde k jejich porušení. V takovém případě se zdá jako nejlepší postup hodnotit dané jednání optikou herní kultury daného sportu. Ta určí, zda příslušné jednání lze ještě do sportu zařadit, nebo jestli se již jedná o exces, který s konkrétním sportem nemá nic společného. Pouze pokud je zjištěno, že právě o takový exces v daném případě jde, můžeme o trestní odpovědnosti uvažovat.

Co se týče zodpovězení druhé otázky, tj. jakým konkrétním trestněprávním mechanismem dovést, že je sportovec beztrestný, mám za to, že nejlepší způsob je do zákona zakotvit speciální okolnost vylučující protiprávnost, která bude tuto beztrestnost umožňovat. Dle mého nelze postupovat tak, že u jednání sportovců, která mají povahu trestného činu, nebude dovozován úmysl, neboť ten zpravidla přítomen bude. Stejně tak nelze paušálně dovozovat nedostatek společenské škodlivosti. Z výčtu již existujících okolností vylučujících protiprávnost pak ani jedna není stoprocentně použitelná, neboť jejich koncepce se s použitím ve sportu neslučuje. Jediná cesta, která je navíc nejefektivnější, je tak zakotvit zvláštní okolnost vylučující protiprávnost, která bude na sportovní situace přímo dopadat. To, zda se tato okolnost v konkrétním případě použije, či naopak nepoužije, by bylo zjišťováno prostřednictvím herní kultury. Ve výsledku tato kombinace tvoří použitelný prostředek, pomocí kterého sportovní úrazy mohou být řešeny.

Na závěr připomínám, že tyto závěry jsou závěry teoretickými z pohledu (trestního) práva. Jak bylo v práci nastíněno, faktická situace je taková, že bez ohledu na to, zda existují či neexistují mechanismy, kterými by bylo možné sportovní úrazy v trestním právu účinně řešit, je trestní právo v této oblasti velice zdrženlivé. Faktická autonomie sportu na právu je evidentní, což dokazuje jednak velmi malé množství soudních rozhodnutí, jednak neochota státních zástupců sportovce za způsobené úrazy stíhat.

Dá se říct, že tento stav oběma odvětvím prozatím vyhovuje. Nelze se ale spoléhat na to, že společenský konsensus na zdrženlivosti trestního práva v případě sportovních úrazů, který v tuto chvíli trvá, zde bude věčně. Společenské smýšlení se neustále mění, přičemž se

nedá říct, že vždy k lepšímu.¹³² V důsledku tohoto si tak myslím, že je lepší se na případnou snahu prosazovat aplikaci trestního práva ve sportu víc, než je nutné, připravit již nyní, kdy tento problém prozatím není nijak palčivý.

¹³² To je však jistě věc úhlu pohledu.

7. Seznam použitých zdrojů

7.1. Články, monografie, učebnice, komentáře

- 1) BELOFF, Michael J. a kol. *Sports Law*, Oxford – Portland Oregon, 1999, 309 s.
- 2) COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, 158 s.
- 3) DVOŘÁK, Jan. Pravidla smíšených bojových umění (MMA) a jejich význam pro trestní právo. *TP. – Trestní právo (Wolters Kluwer)*, 2020, č. 2, s. 8.
- 4) GARDINER, Simon a kol. *Sports law*. 2. vydání. United Kingdom: Cavendish, 2001, 798 s.
- 5) GOLDSTEIN, H. Jeffrey. *Sports Violence* New York: Springer-Verlag, 1983, 226 s.
- 6) CHAMPION, Walter T. *Sports law in a nutshell*. 5. vydání. St. Paul, Minn.: Thomson-West, 2005, 710 s.
- 7) JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, 976 s.
- 8) KLAPAL, Vít. Svolení poškozeného jako okolnost vylučující protiprávnost. *Trestněprávní revue*, 2005, č. 10, s. 259 – 267.
- 9) KOCINA, Jan. Přípustné riziko ve sportu. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 1-2, s. 28-34.
- 10) KUBÍČEK, Jiří. *Sport a právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 245 s.
- 11) KRÁLÍK, Michal. K právní odpovědnosti lyžařů za úrazy na lyžařských drahách. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 11-12, s. 57-65.
- 12) KRÁLÍK, Michal. Legislativní a judikatorní východiska trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy (úvod do problematiky). *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 228 – 236.
- 13) KRÁLÍK, Michal. Několik poznámek k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Právní rozhledy*, 2006, č. 15, s. 539.
- 14) KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001, 278 s.
- 15) KRÁLÍK, Michal. Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle evropské a světové judikatury 20. a 21. století. *Soudní rozhledy*, 2006, č. 10, s. 365 – 373.
- 16) LUKÁŠOVÁ, Marcela. Institut svolení poškozeného a jeho uplatnění nejen v judikatuře. *Trestněprávní revue*, 2019, č. 3, s. 60-66.

- 17) NÁPRAVNÍK, Čestmír. *Úrazová zábrana ve sportu*. Praha: Univerzita Karlova, 1988, 219 s.
- 18) PENDLEBURY, Adam. Perceptions of Playing Culture in Sport: The Problem of Diverse Opinion in the Light of Barnes. *Entertainment and Sports Law Journal*, 2006. Dostupné na https://www.researchgate.net/publication/237333655_Perceptions_of_Playing_Culture_in_Sport_The_Problem_of_Diverse_Opinion_in_the_Light_of_Barnes
- 19) SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Karolinum, 2010, 113 s.
- 20) ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 3614 s.

7.2. Právní předpisy

- 1) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

7.3. Judikatura

- 1) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1355/2006.
- 2) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.02.2010, sp. zn. 8 Tdo 68/2010.
- 3) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.01.2011, sp. zn. 5 Tdo 17/2011.
- 4) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.05.2015, sp.zn. 25 Cdo 493/2015.
- 5) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.08.2016, sp. zn. 7 Tdo 561/2016.
- 6) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.07.2019, sp. zn. 6 Tdo 425/2019.
- 7) R v Brown (1993) 2 WLR 556

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá problematikou trestní odpovědnosti sportovců za způsobená zranění, která vznikla v důsledku jednání, která mají znaky trestného činu. Teoretický úvod této práce se snaží scelit veškeré důležité poznatky, které byly učiněny jak v tuzemské, tak zahraniční literatuře a judikatuře. V rámci diplomové práce jsou tyto závěry poté aplikovány na problematiku trestní odpovědnosti sportovců v České republice. Závěr práce je věnován aplikaci učiněných závěrů na konkrétní případ z praxe.

Abstract

This thesis concerns with the issue of criminal liability of sports participants for inflicted injuries. The theoretical introduction of this thesis tries to combine all the important findings that have been made in both domestic and foreign literature and case law. Within the thesis, these conclusions are then applied to the issue of criminal liability of sports participants in the Czech Republic. The conclusion of the thesis is devoted to the application of the conclusions reached to an actual situation from practice.

Klíčová slova

Trestní odpovědnost, sport, sportovní úrazy, herní kultura, sportovní riziko, sportovci, sportovní pravidla

Key words

Criminal liability, sport, sports injuries, playing culture, sports risk, sports participants, sports rules